

LAISVE

Semi-Weekly

102-02 Liberty Ave.

Ozone Park, N. Y., 11417

Tel. Michigan 1-6887

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y., under the Act of March 3, 1979.

LAISVE

THE LITHUANIAN SEMI-WEEKLY

LAISVE—LIBERTY

Dukartsavaitinis

Dalyje Queens apskrityje (N. Y.) \$10.00

Kanadoje \$10.00

Kitur užsienyje \$12.00

Jungtinėse Valstijose \$9.00

Pavienio egzemplioriaus kaina 10 centų.

No. 32

★ ★ ★ ★ ★

Penkt., baland. (April) 22, 1966

Ozone Park, N. Y., 11417

★ ★ ★ ★ ★

META 55-iejį

KRISLAI

Metropolitan Opera House

Vilniuje ir Maskvoje

J. Paleckis Australijoje

Apie "Aukso žašį"

— Rašo R. Mizara —

Praėjusį šetadienį Niujorke įvyko kas tokio nepaprasto: Metropolitan opera davė paskutinį spektaklį-koncertą nusavame pastate—Metropolitan Opera House.

Per 83 metus šis pastatas teatras buvo niujorkiečių pasididžiavimo objektu. Ir buvo kuo didžiulis: per metus metus šiam pastate dainavo patys žymiausi solistai. Visokios operos ir baletai čia buvo statomi.

Dabar Metropolitan opera keliai į savo naują teatrą—opera house—Linkolno centre—apie už 25 bliukų į šiaurę nuo senosios pastato.

Šetadienio koncertas, kaip rašo spauda, buvo nepaprastai daugybė įžymių solistų atliko savo mėgiamiausias arias. O rinktinė (turėj) 4,000 asmenų publika sumokėjo \$292,000 už įėjimą!

Ryšių su tuo, kyla klausimas: Ar daug lietuvių menininkų turėjo laimės iš Metropolitan Opera House estrados dainuoti?

Ar susidarys nors desėtkas, įskaitant ir tuos, kurie dainavo operos chore?

Kaip su "dipukšiais" menininkais: ar nors vienas jų kada nors atsistojo šios meno šventovės estradoje?..

Tą pačią dieną (balandžio 20-ąją) ir valandą (Vilniaus Filharmonijos salėje ir Maskvos Centriniuose literatų namuose įvyko iškilmingi vakarai Julijui Janonui pagerbti. Maskviečiai prisitūpė sveikinimą vilniečių mitingui, o vilniečiai—maskviečių. Maskviečių žodis:

"Brangūs draugai! Maskvos visuomenė ir svečiai iš broliškųjų respublikų, susirinkę Centriniuose literatų namuose pažymėti Julius Janonio jubiliejaus, siūnia karštą sveikinimą iškilmingo posėdžio dalyviams, kurie tą pačią valandą pavaršiniame Vilniuje pažymi savo įžymaus poeto gimimo 70-ąsias metines.

Mes dėkingi lietuvių tautai, davusiai pasauliui amžinai jauną, liepsningą kovotoją ir socialistinės revoliucijos šauklį. Didžiujamės lietuvių poezijos, tęsiančios garbingą Janonio tradicijas, pasiekimais, broliškai apkabime jus."

Voroneže, kur J. Janonis buvo gyvenęs ir kūręs, taip pat įvyko iškilmingas vakaras jam pagerbti.

Justas Paleckis sveikina visus laisviečius iš Canberra, Australijos. Ten prezidentas Paleckis dalyvavo Tarptautiniame sąjungos posėdyje; vadovavo Tarybų Sąjungos delegacijai.

Gauname žinių, kad fašistai buvo suruošę prieš tarybinę delegaciją atgabentų iš Sidnėjaus stauglių pikėtą, nukreiptą ypatingai prieš J. Paleckį.

Aną dieną montreališkė B. Pūkelevičiūtė atvežė į Brooklyną savo "Aukso žašį"—filmą, sukurtą pagal brolių Grimų pasakas.

Apie šį filmą esu skaitęs anksčiau, bet, man rodosi, brokliniškis Jonas Valaitis "Vienybėje" duoda tikrai taiklias savo ir kitų pastabas.

Girdi, "filmas per tamsus..

Komitetas sveturigimiams ginti laimėjo bylą

New Yorkas. — Balandžio 6 dieną Subversive Activities Control Board ištraukė reikalavimą, kad Amerikinis Komitetas Sveturigimiams Ginti užsiregistruotų, kaip "komunistų fronto" organizacija.

Tai didelis laimėjimas prieš McCarrano įstatymą. Per 13-ą metų JAV valdžia stengėsi priversti šį komitetą užsiregistruoti vien tik dėl to, kad jis apgina žmonių laisvę ir konstitucines teises.

Minėtas komitetas nėra politinė įstaiga, jis gina žmonių teises nedarant rasės, spalvos, religijos arba politinių įsitikinimų skirtumo. Per 20 metų jis turėjo daugiau keturių tūkstančių bylių, jų tarpe apie 400 sveturigimiu, kurie buvo kaltinami "komunistų veikloje".

Minėtas komitetas nėra politinė įstaiga, jis gina žmonių teises nedarant rasės, spalvos, religijos arba politinių įsitikinimų skirtumo. Per 20 metų jis turėjo daugiau keturių tūkstančių bylių, jų tarpe apie 400 sveturigimiu, kurie buvo kaltinami "komunistų veikloje".

R. Vokietija daro didelį progresą

Schwedt. — Kaip Rytų Vokietija daro didelį progresą rodo šis miestas. Po Antrojo pasaulinio karo Schwedt buvo tik žvejų kaimelis, o dabar miestas su 35,000 gyventojų.

Čia yra pristatyta daug fabrikų, jų tarpe fabrikas, kuris per metus pagamina \$1,500,000 tonų čiguno. Yra fabrikai ir gaminimi kitokių reikmenų, jų tarpe laivų statyklos.

Miesto gyventojų skaičius greitai auga. Yra mokslo, kultūros ir meno įstaigų.

IŠ VISO PASAULIO

Washingtonas. — JAV karo laivai laikė toli TSRS žvejų laivus nuo tos vietos, kur buvo dirbama iškelimui iš Viduržemio jūros JAV atominės bombos.

Saigonas. — JAV dideli bombonešiai labai bombardavo šiaurės Vietnamo Vinho prieplauką.

pinigas, laikas, lietuvių gabumai panaudoti tarptautinei pasakai, kuri neseniai buvo daug prašmatniau Amerikos teatruose suvaidinta... lietuvių veiklai visai nenaudojami filmams... šis filmas dabarties jaunimui nesuprantamas...

Gera, kad p. Valaitis tai pasako atviriau už kitus.

Reikėtų B. Pūkelevičiūtei priminti ir tai, kad šis jos filmas nebuvo joks Amerikos atrodymas, nebuvo pirmas lietuviškas mėgėjiškas bandymas. Prieš kurį laiką filminkas J. Klimas, atsimename, buvo sukuręs operos "Birutės" filmą, dargi ir spalvotą. Taip pat išleido jis ir "Kuprotą oželį".

Houston, Texas. — Gegužės 17 dieną JAV erdvių užkariavimo jėgos iššaus "Gemini-9" skraidymui aplink Žemę. Erdvių laive bus du karininkai — T. P. Stafford ir E.A. Cernan.

Los Angeles, Calif. — Iš visų vakarinių valstijų ateina žinių, kad už taiką balsuotojai skaitlingai vyks į Washingtoną.

Madridas. — 5,570 įžymių Ispanijos asmenų pasirašė protestą prieš JAV lėktuvų skraidymą su atominėmis bombomis ir įteikė Ispanijos valdžiai.

Kairas. — Netrukus turės pasitarimą Indijos premjeras Indira Gandhi, Jugoslavijos ir Jungtinės Arabų Reespublikos prezidentai Tito ir Nasseris.

Washingtonas. — Negrų išardė savo būdas priešakyje Baltojo Namų ir išvažiavo į Mississippi valstiją.

Karas Vietname ir JAV žmonių balsas

Washingtonas. — Nepaisant, kiek Jungtinių Valstijų vyriausybė teisingai intervenciją Vietname, kiek tvirtina, kad "viskas eina gerai", bet žmonių priešingumas karui nuolat auga.

Dabar net demokratų vadovas senatorius Mike Mansfieldas ragina Japonijos ir Burmos valdžias, kad jos veiktų sušaukimui konferencijos ir baigimui karo. Jis sako, kad konferencija dar daugiau pasidarys reikalinga, nes Pietų Vietname susidarė politinė krizė.

Tuo gi kartu visose Jungtinėse Valstijose plečiasi studentų, mokslininkų, religinių vadų ir taikos gynėjų protestai.

Balandžio 16 dieną New Yorko centre įvykusios demonstracijos dar kartą parodė, kaip JAV žmonės priešingi karui Vietname.

Balsuotojų žygis į Washingtoną, reikalaujant baigti karą, žmonėse rado didelį pritarimo. Žygis įvyks gegužės 14-15 dienomis.

Pietų Vietname budistai,

Saigonas. — Pietų Vietnamo liaudies iš mirtinų ir kulkosvaidžių atakavo JAV karo orlaivų. Ankhe bazė.

Saigonas. — Balandžio 19 dieną šiaurės Vietnamo gynyba nušovė 4 JAV bombonešius.

Kalba apie skurdą, o dirba Mėnulio pasiekimui

Cape Kennedy, Fla. — Prezidentas Johnsonas daug kartų kalbėjo apie mūsų šalies žmonių vargą ir skurdą. Jis ir kiti valdininkai pripažįsta, kad apie trečdalis gyventojų turi mažiau įplaukų, negu reikia, kad galėtų žmoniškai gyventi. Daug prikalbėta apie kovą prieš vargą ir skurdą, bet tai kovi mažai skiriama pinigų, tai kad ir geriausi planai, sumanymai lieka neįgyvendinti.

Kitai yra su apsiginklaviu, šiemis reikalams paskirta daugiau kaip pusė JAV valdžios įplaukų, apie 50 milijonų dolerių.

Kitas milžiniškas planas, tai "Apollo" projektas, kuri siekiama įgyvendinti pirm 1970 metų. Tai pasiuntimas žmogaus ant Mėnulio.

"Apollo" projektui paskirta 20 milijonų dolerių. Jo įgyvendinimui dirba virš 20,000 firmų su 300,000 darbininkų ir specialistų.

"Apollo" projekto viršininkais yra du vokiečiai Dr. Kurt H. Debus ir Dr. Werner Von Braun, kurie Hitleriui buvo pagaminę raketą apšaudymui Londono.

Prezidentas Johnsonas sako, kad Jungtinės Valstijos turi pirmiausia pasiųsti žmones ant Mėnulio, negu Tarybų Sąjungai. Ir tam pinigų nesigaili, tam pakinkyti geriausi specialistai ir 300,000 žmonių.

SUOMIJOJE MIRĖ VAINO TANNERIS

Helsinki. — Sulaukęs 85 metų amžiaus mirė socialistų vadas Vaino Tanneris.

Tanneris buvo atkaklus menševikas, didelis Tarybų Sąjungos priešinys. Jis buvo daug atsakomingas už Suomijos ir TSRS 1939—1940 metų karą.

Ankara. — Kada atvyko JAV Valstybės sekretorius D. Ruskas, tai turkų studentai iš Technikinio universiteto suruošė demonstraciją.

Jie nešiojo plakatus su užrašais: "Jankės, važiuokite namo... Turkija nėra Johnsono farma".

BANDĖ NUVERSTI CHURCHILL STATULĄ

Londonas. — Woodford Green aikštėje yra pastatyta buvusiam Anglijos premjerui W. Churchillui bronzinė statula. Ji yra dviejų tonų.

Nakti kas nors bandė ją nuversti. Rado aplinkui jos karklą apvyniotą storą virvę, bet statulą tik išjudino.

Jakarta. — Nauja Indonezijos militarių vyriausybė pareiškė, kad ji veiks sutvirtinimui privati nės nuosavybės. Naikins socializmo pradus, kurie buvo padaryti. Taipgi leis užsienio kapitalistams steigti fabrikus.

Jonikui suteiktas garbės žurnalisto vardas

Vilnius. — Birželio 17 d. "Tiesos" redakcijos posėdžiui salėje įvyko iškilmingas susirinkimas, skirtas "Vilnies" redaktoriaus, žinomo JAV lietuvių visuomenės veikėjo Leono Joniko gimimo 75-osioms metinėms pažymėti. Minėjimą organizavo Lietuvos Kultūrinis Ryšys su Tautiečiais Užsienyje Komitetas ir Lietuvos TSR žurnalisto Sąjunga.

Į minėjimą atvyko Vilniaus visuomenės atstovai ir televizijos darbuotojai, mokslo, meno veikėjai.

Po pranešimo ir keleto gražų pasisakymų, žurnalisto Sąjungos pirmininkas Jonas Karosas iškilmingai paskelbė, kad atsižvelgiant į aktyvią žurnalistinę ir publicistinę Leono Joniko veiklą, jo ilgametį profesionalaus žurnalisto darbą

TSRS Luna-10 ilgai skrajo apie Mėnulį

Maskva. — Mokslininkų klube įvyko Tarybų Sąjungos fizikų, astronominų ir kitų mokslininkų susirinkimas, kuriame svarstė "Luna-10" pasiekimus.

Profesorius Dr. M. V. Kaldiš, TSRS Mokslų Akademijos prezidentas, sakė, kad "Luna-10" per daugelį metų bus Mėnulio palydovas, tai yra, skrajo aplinkui. "Luna-10" skrajoje nuo 220 iki 620 mylių atstoto nuo Mėnulio.

Profesorius Dr. A.P. Vinogradovas, Dr. A.A. Michailovas ir Dr. N. L. Grigorovas sakė, kad "Luna-10" jau labai daug davė mokslui. Iki balandžio 16 dienos nuo jo gauta 53 raportai.

VĒLIAUSIOS ŽINIOS

Roma. — Į Italijos Komunistų rašai rašo, kad JAV vyriausybė pradėjo švelniau kalbėti apie Kiniją siekdama pabloginti Kinijos ir TSRS santykius.

Maskva. — Valentina Terškova, pirmoji moteris skraidžiusi aplinkui Žemę, sako, kad TSRS lavina daugiau moterų kosmonautų.

Londonas. — Daugiau kaip 20,000 žmonių buvo susirinkę į Trafalgaro aikštę ir reikalavo baigti karą Vietname.

Maskva. — TSRS ir Prancūzija susitarė spalvinių filmų ir spalvinių televizorių gaminime.

Washingtonas. — JAV valdžia sako, kad Kinijos srityje dingio didelis karo laivyno transporto lėktuvas.

Detroitas. — Chrysler Co. pareikalavo nuo pardavėjų apie 17,000 automobilių grąžinti pataismų. Taisomi bus 1966 m. Dodge "Polara" ir "Monaco", taipgi "Plymouth" rūšies auto.

Detroitas. — James T. Lafferty, pirmininkas Michigan Citizens for Peace In Vietnam paskelbė, kad jis kandidatuos į JAV kongresmaną nuo 17-to distrikto.

Varšuva. — Lenkų laiknistų partiją gauta 96,000 naujų narių, daugumoje jaunimo.

Washingtonas. — Prezidentas Johnsonas ragino JAV žmones aukoti Indijos alkaniesiems žmonėms.

Miami, Fla. — Atvyko negrų kovotojas Dr. Luther King.

LAISVĖ

LITHUANIAN
SEMI-WEEKLY

PUBLISHED BY THE LAISVĖ, INC.

Published Tuesdays and Fridays, except in case of Holidays

102-02 LIBERTY AVENUE, OZONE PARK, N.Y. 11417

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y.
Established April 5, 1911

ROY MIZARA, Editor

SUBSCRIPTION RATES:

United States, per year	\$9.00	Canada, Lat. Amer., per year, \$10.00
United States, per 6 months	\$5.00	Canada, Lat. Amer., 6 months, \$5.50
Queens Co., per year	\$10.00	Foreign countries, per year, \$12.00
Queens Co., per six months	\$5.50	Foreign countries, 6 months, \$6.50

Pasiutėliai rėkia: daugiau bombų

MILIJONAI ŽMONIŲ, ant kurių miestų ir kaimų mėtomos bombos, be abejo, galvoja, kad tie, kurie bombas išmislijo, niekur nerastų sau ramybės.

Bombos buvo išmislijos miestams, kaimams deginti, žmonėms žudyti; napalminės bombos išrastos tam, kad naikinti ir laukuose javus, daržoves, sodus ir miškus, na, žinoma, kartu ir žmones, dažniausiai beginklius, kuriems likimas lėmė būti Vietnamo piliečiams.

Bombas ant Vietnamo miestų ir kaimų sėja amerikiniai karo lėktuvai—bombonešiai, —ant Vietnamo, kuris nieko blogo mūsų kraštui nėra padaręs, kurio gyventojai nori gyventi ramiai, kaip ir kitų kraštų milijonai žmonių.

Ir štai praėjusią savaitę kažkaip atsitiktinai pasiekia mus iš Pietryčių Azijos žinia, kad ten pritrūko bombų!..

—Bombų stoka, bombų trūkumas, —baisu, baisu!.. —nuskambėjo žinios.

Be abejonės, karo trokštantiems, žmonių mirties trokštantiems ši žinia buvo labai baisi. „Pritrūko bombų, negalėsime vietnamiečių ir kaimų deginti,“ rėkia visokie karo apaštalai.

Bet taiką mylintieji žmonės galvoja: Jeigu taip, jeigu iš tikrųjų bombų pasidarė stoka, tai reikia džiaugtis, tai gal bus šoks toks atodūsis ir vietnamiečiams. Taikos šalininkai galvoja: jei tu bombų niekad nebūtų, tai žmonija taptų laimingesnė!

Respublikonų lyderis JAV Kongrese Gerard R. Ford dėl bombų „pristigimo“ sukėlė politinį skandalą. Jaučio balsu jis pradėjo bliauti prieš McNamara, kodėl jis prileido prie tokios katastrofos: kaip tai Amerika gali pritrūkti bombų!..

Respublikonų Fordo jautišką balsą išgirdo ir kartojo respublikonų spauda:

—Bombų stoka! Bombų stoka! Dėl to demokratų valdžia kalta.

Bet pasirodė, kad bombų nebuvo stoka, Bombardavimas Vietnamo miestų ir kaimų tebėjo kaip ešas. Amerikiniai bombonešiai be atvangos tebesėjo ugnį ant Vietnamo žemės.

McNamara užtikrino, jog bombų nėra ir nebus stoka. Geresniam respublikonų nuraminimui, McNamara pateikė ir statistinių duomenų. O jie tokie: š. m. gegužės mėnesį JAV pasigamins 40,000 tonų bombų, o birželio mėnesį — 50,000 tonų! Ir bombų gamyba vis didės ir didės, ir respublikonų lyderis bus linksmesnis ir linksmesnis.

— 0 —

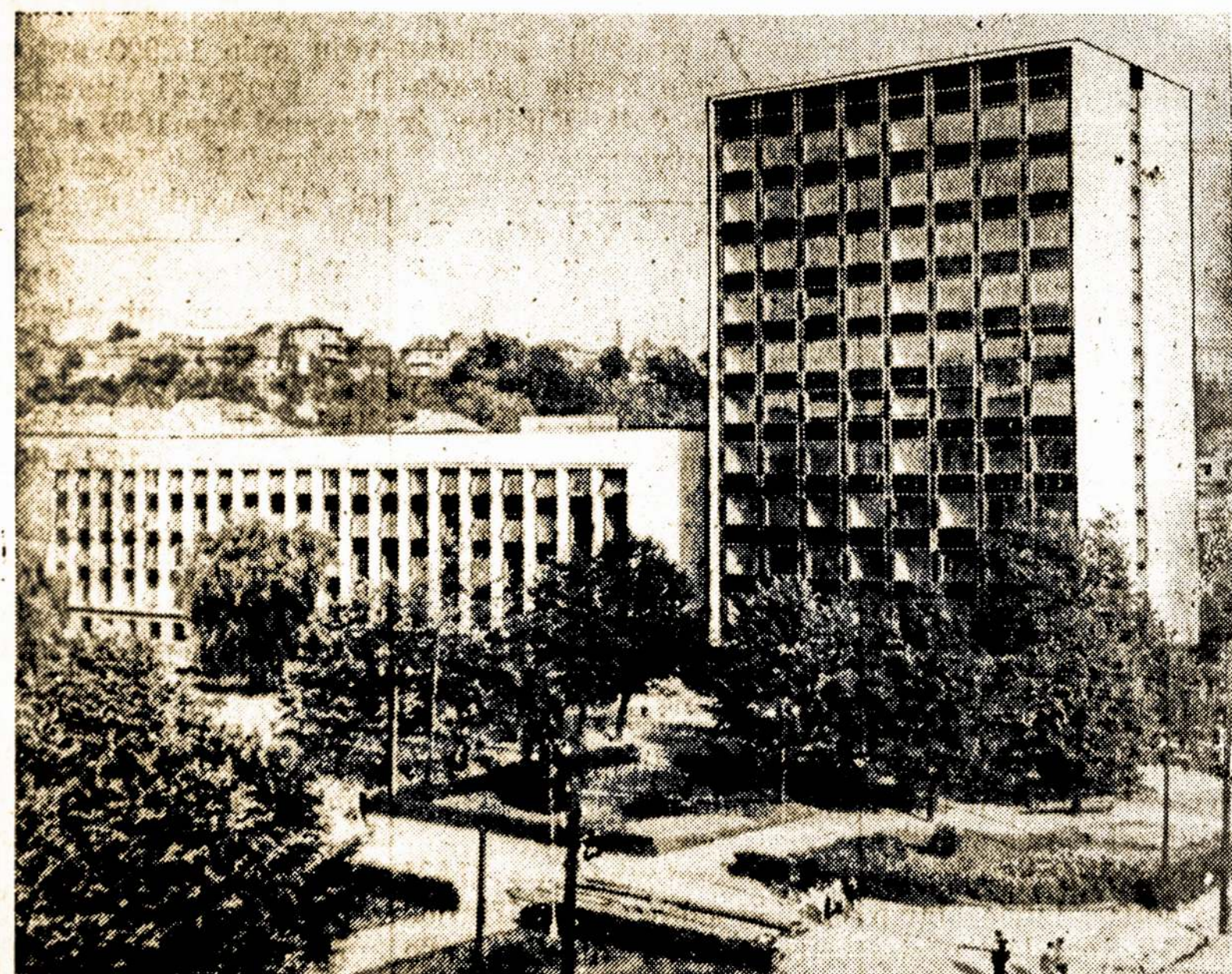
O, BEJE, MCNAMARAI ateina pagalbon ir jo bičiuliai Vakarų Vokietijos „taikos šalininkai.“ Tuojau po karo Pentagonas buvo pardavęs tūkstančius sveriančių po 750 svarų kiekvieną bombų Vakarų Vokietijos kapitalistams Hamberge. Už kiekvieną bombą vokiečiai sumokėjo Amerikai po \$1.70.

Kam jie tas bombas pirko?

Girdi, tam, kad iš jų tam tikrą medžiagą galėtų panaudoti trasoms. Vokiečiai, tačiau, turėjo galvoje kitokias „trasas“: jie bombas gabeno karui—gal prieš TSRS, arba prieš Lenkiją. Dabar McNamara minėtas bombas iš vokiečių atpirko, sumokėdamas po \$21 už kiekvieną!

Ne savo pinigais McNamara vokiečių biznierių turtina, — ne! Tai žmonių pinigai, sumokėti takų pavidalu!

Dabar respublikonai ir vėl bus ramūs, nes bombų trūkumo nebebus.

Šis pastatas — tai pramonės projektavimo institutas Kaune.

KAS KĄ RAŠO IR SAKO

APIE LIETUVOJE LEIDŽIAMĄ ENCIKLOPEDIJĄ

Kaip žinia, Tarybų Lietuvoje baigta spausdinti „Mažoji lietuviškoji tarybinė enciklopedija.“ Žurnale „Svyturys“ (š. m. num. 5) telpa keleto įžymių žmonių pasisakymai apie enciklopediją.

Kas jos redaktoriai?

M. Danielius atsako:

Dieną ir naktį sukasi mašinos, spausdinamos „Mažosios lietuviškosios tarybinės enciklopedijos“ lankus.

Jos pasirodymas bus reikšmingas įvykis Lietuvos kultūriname gyvenime, mokslo ir visuomeninės minties raidoje. Vien iš to, koks didelis įvykis mūsų respublikos žmonių kolektyvas vadovavo šio leidinio rengimui, galima spręsti apie jo reikšmę.

Vyriausiąją redakciją sudaro žymūs mokslų, kultūros ir visuomenės veikėjai: **A. Barkauskas, K. Biečiūnas, K. Korsakas, K. Kubilius, J. Macevičius** (vyriausiojo redaktoriaus pavaduotojas), **J. Matulis** (vyriausiojo redaktoriaus pavaduotojas), **V. Niunka** (vyriausiojo redaktoriaus pavaduotojas), **P. Slavėnas** (vyriausiojo redaktoriaus pavaduotojas), **R. Šarmaitis, P. Ulevičius** (vyriausiojo redaktoriaus pavaduotojas), **A. Venclova, G. Zimanas** (vyriausiojo redaktoriaus pavaduotojas) ir kt. Iš viso 23 autoritetingi respublikos žmonės. Daug ką sako ir enciklopedijos redakcinės komisijos sudėtis. Kolegijos narių tarpe yra 9 Lietuvos TSR Mokslių akademijos akademikai, 3 nariai korespondentai, 5 mokslų daktarai, 37 mokslų kandidatai.

Kaip enciklopediją atrodys, atsako dailininkas **J. Liolys**:

Enciklopedijos viršelis — iš lesterino, vadinasi, bus patvarus, neteplus. Parinkome jam malonią melsvą juos bangų spalvą. Viršelyje —tik emblema „MLTE“, puošnė bus nugarėlė. Enciklopedijos iliustracijos skiriamos maždaug 20 procentų ploto. Visuose trijuose tomuose bus apie 1,500 portretų ir 1,700 kitų iliustracijų. Be to, bus 24 puslapiai spalvotų ir apie 80 puslapių nespaltvotų įkliju. Daugelis enciklopedijos iliustracijų yra nedidelės, ypač portretai, todėl nėra lengva gerai jas išspausdinti.

Kauno J. Janonio vardo popieriaus fabrikas specialiai šiam užsakymui pagaminio popierių. Tokiam pat popieriui buvo spausdinama ir „Didžioji tarybinė enciklopedija.“ Tekstą spausdina „Vaizdo“ spaustuve. Enciklopediją rinko geriausios linotipinės A. Šileikytė ir G. Sluckaitė,

laužinį paruošė spaustuvės vėteranas P. Šateris. Gerai dirbo ir mašinistai M. Baukus, R. Gudalevičius, V. Juška, Z. Maldžiūnas. Visas įklijas (giliauspaudės ir ofseto) spausdino K. Požėlos vardo spaustuvė Kaune. Tikimės netrukus susilauksią didelės politinės kultūros leidinio.

ALBINAS MORKUS APIE SAVE

Kaip žinia, prieš kiek laiko į Lietuvą grįžo rašytojas Albinas Morkus. Lietuvoje jis jau „pritaipė“ nors „veiksniui“ dar vis jį kai kada apverkia.

„Tėvynės Balse“ (š. m. um. II-ame) telpa pasikalbėjimas su A. Morkumi, ir jis šitaip pasakoja:

Susirašinėju su visu būriu kultūrininkų, žurnalistų, pedagogų, su vienu kitu rašytoju. Gaunu laiškus iš lietuvių ir nelietuvių. Kai kurie jų tikrai įdomūs, ypač dabar, kai Amerikoje vis garsiau ir garsiau skamba balsai, kurie smerkia agresyvią JAV vyriausybės politiką.

Su apagilestaviu tenka konstatuoti, kad ne visi Amerikos lietuviai remia taikos šalininkus. Kai kurie jų, visu pirma vadinamieji „vaduotojai“, stoji už karo tęsimą ir plėtimą Vietname, visoje pietryčių Azijoje.

Šia proga noriu pažymėti, kad jiems gana dažnai užkliūva ir mano pavardė, nors jau beveik puse metų gyvenau Lietuvoje, su Amerika palaikydami tik korespondencinius ryšius. Neseniai perskaičiau Čikagoje išsinešiamą „Draugo“ dienraštį straipsnį. Pereitų metų lapkričio 20 d. numerį kažkoks J. P. (ar tik ne kunigas Juozas Prunskis?), komentodamas mano įstojimą į Lietuvos Rašytojų sąjungą, lieja krodilo asaras, kad aš išmaišęs „laisvę“ (supraskite, amerikonišką) ir „butą ir stalą“ (supraskite, tarybinį), kad aš, nors ir turįs Lietuvoje geresnes darbo sąlygas, bet negalįs rašyti to, ko norįs, ir t. t., ir t. t.

Man dar neišdilo iš atminties „Draugo“ ir kitų reakcinių Amerikos lietuvių laikraščių pranašystės, skelbtos, man išvažiuojant iš Amerikos. Tada jie rašė, kad Tarybų Lietuvoje manęs laukia nei mažiau ir nei daugiau — fizinis sunaikinimas, geriausiai atveju — kalėjimas arba koncentracijos stovykla. Vienas „Naujienų“ bendradarbis su pasigardžiuimu pasakojo, kaip po poros metų jis atvažiuos į Lietuvą ir pamatysias mane, skaldant pakelės akmenis.

Nuo to laiko praėjo daugiau kaip pora metų, o tos „pranašystės“ subliūško kaip mūlo burbulas. Žodžiu, įvyko tai, kas ir turėjo įvykti. Tad kas jiems dabar belieka? Tik tenkintis graudimais apie tariamos amerikoniškos laisvės praradimą, apie jos „išmainymą“ į tariamas rašytojų privilegijas Tarybų Lietuvoje.

Visu pirma, priklausymas Rašytojų sąjungai Tarybų Lietuvoje jokių privilegijų nesuteikia. Ir netiesa, kad rašytojai gyvena geriau už kitų sričių darbuotojus, kad stengiamasi juos visai „papirkti“. Kiek parašai ar išverti, už tiek ir gauni. Jei nepateiksi kūrybinės produkcijos, nieks nemokės nė kapeikos.

Na, o dabar dėl rašymo laisvės. Kur jos daugiau? Amerikoje ar mano žemėje? Sunku išmatuoti, viskas priklauso nuo istorinių, politinių ir kitų sąlygų, juo labiau, kad Amerikoje toji laisvė tarnauja vieniems tikslams, o čia — kitiems. Pornografijai, rasinei ir tautinei neapykantai, žudynėms, išnaudotojų komandėjoms ir visam tam, kas

prieštarauja humaniškiems socialiniams visuomenės principams propaguoti čia laisvės tikrai nėra. Bet aš su tuo sutinku. Jei nebūčiau sutikęs, nebūčiau grįžęs į Lietuvą.

O dabar žvilgtelėkime, kaip žodžio laisvę traktuojama Amerikoje. Tiesa, ten iš pornografijos skleidimo, rasinės neapykantos kurstymo daug kas padaro nebologą biznį. Bet tai pat daug kas užmoka gyvybę, sveikata ar bent savo buto langų stiklais už kiek pažangesnės minties išreiškimą. Vaizdingu pavyzdžiu gali būti persekiojimai, kurių susilaukia pažangių laikraščių, jų tarpe Čikagoje leidžiamos „Vilnės“ personalias.

Neseniai Amerikoje viešėjo Vilniaus universiteto rektorius, pasaulinio masto matematikas prof. J. Kubilius. Užteko jam palankiai atsiliepti apie Tarybų Lietuvą, ir tuoj pasipylė skundai į Vašingtoną. Jei prof. J. Kubilius būtų buvęs Amerikos pilietis, būtų nukentėjęs, visų pirma, praradęs darbą. Dabar nukentėjo tik tie, kurie jo klausėsi ir sėdėjo su juo už bendro stalo. Dar ir šiandien jie biaužiausiai meiziamis reakcinių laikraščių...

Aš nesigailiu, kad grįžau į Tarybų Lietuvą. Ir didžiuojuosi, kad priklausau tai pat Rasiųtojų sąjungai, kuriai priklauso V. Mykolaitis-Putinas, A. Miškinis, A. Gričius, E. Miežėlaitis, V. Sirijos Gira, I. Simonaitytė, J. Grušas, J. Avyžius, Just. Marcinkevičius ir dešimtys kitų žinomų menininkų. Dėl jų nuopelnų lietuvių literatūrai, tur būt, neabejoja nė „Draugo“ redaktorai.

BRONĖ JAKOBSONAITĖ

Š. m. balandžio 8 d. Vilniuje mirė Bronė Jakobsonaitė. Lietuvos spaudoje skaitome tokią apie velionę nekrologą:

B. Jakobsonaitė gimė 1921 m. gruodžio 25 d. Panevėžyje, darbininko šeimoje. Skurdas ir vargas privertė ją anksti palikti šeimą ir išvykti į Kauną ieškoti darbo. Čia ji įsijungia į jaunimo judėjimą prieš fašistinę diktatūrą, 1936 metais užmezga ryšį su pagrindine komjaunimo kuopelė ir netrukus įstoja į ją.

Atkūrus Tarybų valdžią, B. Jakobsonaitė įsijungia į naujo gyvenimo statybą. 1940 metų pabaigoje ji įrenkama „Lietuvio“ kooperatyvo komjaunimo organizacijos sekretore.

1941 metais Bronė Jakobsonaitė pradedą dirbti Vidaus reikalų liaudies komisariato organuose. Didžiojo Tėvynės karo metais B. Jakobsonaitė 16-osios Lietuvosiosios šaulių divizionų gretose narsiai kaudasi prieš vokiškuosius fašistinius grobikus. Sunkiai sužeista, ji palieka frontą, pasiaukojamai dirba užnugaryje.

Po karų B. Jakobsonaitė vėl tarnauja Viešosios tvarkos apsaugos ministerijos organuose, aktyviai dalyvauja visuomeniniame gyvenime. Už sąžiningą darbą ji vyriausybės apdovanojama.

PIRMASIS AUTOBUSAS

Pirmąjį pasaulyje autobusą pagaminė anglas Goldsvortis Džemis 1823 m. Autobusą varė garo variklis. Jis buvo toks patvarus, kad Džemis kelis mėnesius važinėjo be avarių pirmąją pasaulyje autobusų susisiekimo liniją Glosteris—Čeltėnemas. Linija buvo 15 kilometrų ilgio. 1832 m. prasiždėjo susisiekimas autobusais tarp Londono ir Birmingemo. Autobuse, važinėjusiame šia linija, buvo 50 vietų keleiviams: 22 autobuso viduje, o 28 — ant stogo.

Dešimt Didelių Miestų

Apie valstybės pažangą geriausia spręsti iš to, kokia jos gyventojų dalis įsikūrusi miestuose ir kokia kaimuose. Mat, miestiečių gausumas ryškiausiai parodo, kiek pažengusi šitos valstybės pramonė.

Šita paprasta taisyklė tinka, tik gretinant valstybę su kitomis, tiek lyginant to paties krašto praeitį su dabartimi. Pažvelkime kad ir į Lietuvą. 1939 metais neketvirtadalis jos gyventojų negyveno miestuose. Nors kaime buvo nemaža atliekamų darbo rankų, miestai augo labai lėtai, jų gyventojai gausėjo ne dėl to, kad buvo būtini pramonės įmonėms —kaimo žmonės į miestą dažniausiai vijo skurdas, kurio jie, deja, neatsikratydavo ir miestuose.

O dabar? Pagal pernykščius statistikos duomenis jau beveik 44 procentai visų Lietuvos gyventojų — miestiečiai. Daugiau žmonių į miestus sutraukė ne kas kita, o spartus pramonės augimas, tolygesnis didelių įmonių išdėstymas visame krašte.

Ir tai labai gerai. Miestai savo ūkiniu, prekybiniu, o taip pat kultūros, švietimo bei sveikatos apsaugos įstaigų tinklu kartu tarnauja aplinkinių kaimų, rajonų žmonėms. Žodžiu, tampa svarbiais ekonominio bei kultūrinio gyvenimo centrais. Tolygesnis miestų išdėstymas bei plėtimas, be kita ko, padeda suvienodinti atskirų respublikos rajonų likusį materialinio — kultūrinio lygio skirtumą.

Lietuvos urbanizavimo tempai nelėtės. Ne už kalnų diena, kai mūsų miestuose bus įsikūrę du trečdaliai visų gyventojų. Tarp kitko, tai ne šiaip sau spėjimas, o konkretūs, moksliškai pagrįsti planai. Socialistiniai gamybiniai santykiai leidžia iš anksto numatyti ir krypti miestų augimą taip, kaip visais atžvilgiais geriau, naudngiau. Mokslininkai yra paruošę perspektyvinę miestų ugdymo bei pramonės išdėstymo schemą, ir jos griežtai laikomasi.

Kam to reikia? Mums patiems. O dar labiau tai bus naudinga mūsų vaikams, būsimoms kartoms. Miestai kuriami ne vienai dienai, ir būtina viską gerai apgalvoti, kad juose visiems būtų patogų tiek dirbti, tiek gyventi.

Specialistų ištirta, kad patogiausios darbo, buitės, poilsio, sąlygos tokiose miestuose, kuriuose ne daugiau kaip 300-400 tūkstančių gyventojų. Vilnius ir Kaunas artėja prie šitos ribos. Todėl naujų fabrikų čia ateityje žadama steigti nebeatsitiktai.

Ateityje daugiausia bus rūpinamasi vadinamais regionų centrais. Tai miestai su 40-50 ir daugiau tūkstančių gyventojų, sutelkę didesnę specializuotą pramonę, kultūros, švietimo įstaigas, kurios teiks savo paslaugas kelioms administracinėms rajonams. Specialistų nuomone, patogiau, jei tokie regionų centrai būtų vienas nuo kito ne toliau kaip per 50-60 kilometrų. Vadinasi, reikia, kad Lietuvoje būtų pasiskirstę

maždaug dešimt didelių miestų. Todėl, be Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio, artimiausioje ateityje bus toliau sparčiai plečiamas Kapsukas, Alytus, Utena, Plungė, o kiek vėliau — didelių centru taps Jurbarkas.

Ne taip paprasta išdėstyti pramonę tolygiai: bet kur fabriko nepastatysi. Pavyzdžiui, statybinių medžiagų, durpių pramonė galima tik ten, kur yra atitinkamų žaliavų, chemijos fabrikams būtini dideli vandens telkiniai ir t. t. Mažiau kaprizinga šiuo atžvilgiu mašinų gamyba bei kai kurios lengvosios pramonės šakos. Todėl prietaisų gamybos, elektronikos, trikotažo ir kitokių fabrikų rengiamasi kurti tokiuose augančiuose miestuose, kurie kitoms pramonės šakoms nelabai tiktų.

Žinoma, išsklaidyti pramoninę statybą po visą Lietuvą bet kaip — būtų labai neekonomiška. Į tai, beje, anksčiau nebuvo pakankamai atsižvelgiama. Dabar stengiamasi formuoti ekonomiška naudingus pramonės įmonių kompleksus. Ypač palankios tam sąlygos Rokiškyje, Švenčionėliuose, Ukmergėje, Jonavoje, Kėdainiuose, Mažeikiuose, Kretingoje, Tauragėje ir kai kuriuose mažesniuose miestuose.

Pernai šią problemą tyrinėjo Lietuvos Ekonomikos institutas. Štai Kėdainių chemijos kombinatė, Mažeikių elektrotechnikos gamykloje — du trečdaliai darbininkijos sukomplektuoti iš vietinių bei aplinkinių gyventojų. Tauragės skaičiavimo mašinų mazgų gamykloje — trys ketvirtadaliai iš vietinių ir t. t. Kiti — iš tolesnių respublikos vietų.

Ekonomikos institutas domėjosi darbo jėgos atsargomis Tauragėje, Ukmergėje, Širvintose. Apklauso duomenimis — 82,5 procento namų bei pagalbinių gyventojų pareiškė, jog norėtų eiti į visuomeninę gamybą. Daugiau kaip pusė jų pageidautų dirbti pramonėje.

Nepamirština ir tai, kad žmonės pavaduojančių mašinų nuolatos gausėja žemės ūkyje. Vadinasi, ir ateityje nemaža žemdirbių, ypač jaunimo, šilies į darbininkiją.

B. Vaičiūnas
(Iš „Tėvynės Balso“)

SAKALAI AVIACIJOS TARNYBOJE

Žurnale „M. ir g.“ jau buvo rašyta, kokį didelį pavojų siuolaikiniams lėktuvams sudaro paukščiai. Jiems atbaidyti naudojamasi įvairiausios priemonės. Kai kuriuose Anglijos aerodromuose, prieš pakylant lėktuvui, išleidžiami drasiroti sakalai. Jie ir apvalo oro erdvę nuo sparnuotųjų.

KLANIEČIAI KELIA GALVĄ

Trenton, N. J.—Ku Klux Klonas ne tik pietinėse valstijose dūksta, bet vėl kelia galvą ir šiaurinėse. New Jersey valstijos klaniečiai sako, kad gegužės 23 dieną jie plačiai degins kryžius.

L. Petkevičienė

Pažangiosios spaudos demokratinės tradicijos ir laikraštis "Laisvė"

MININT "LAISVĖS"
55-METĮ

Pažangioji JAV lietuvių visuomenė ir Tarybų Lietuvos darbo žmonės pažymi plačiai žinomo darbininkų laikraščio "Laisvė" 55 metų sukaktį. Jau pirmasis laikraščio numeris, pasirodęs Bostone 1911 m. balandžio 5 d., smerkė išnaudojimą ir nubėrė sau tikslus padėti darbo žmonėms šviestis, tobulintis.

Laikraščio įkūrėjai buvo J. Undžius, V. Paukštys-Čibiras, J. Naudžius, M. Mizara, J. Valatka, J. Neviackas.

Prasidėjus I pasauliniam karui, "Laisvė" tapo vieninteliu pažangių spaudos organu, kuris nuosekliai ir nenulaukdamas vedė kovą už taiką, už darbininkų reikalus. 1914 m. "Laisvė" persikėlė į Niujorką — į Bruklina. Jos leidimui buvo sukurta specialioji spaudos bendrovė, kurios nariais tapo tūkstančiai pažangių lietuvių darbininkų. Pirkdami jos akcijas, jie tapo darbininkų laikraščio leidėjais. "Laisvės" spaudos bendrovės žymesnieji veikėjai buvo V. Paukštys, L. Prūseika, J. Valatka ir kt. V. Mickevičius-Kapsukas, 1916 m. atvykęs į JAV, taip pat įsigijo spaudos bendrovės akcijų ir buvo šio lietuvių darbininkų kooperatyvo nariu.

Po pirmojo pasaulinio karo JAV ypač sustiprėjo neorganizuotų darbininkų būrimasis į profesines sąjungas, padaugėjo streikų skaičius. JAV imperialistai į darbininkų judėjimą pakilią atsakė baisiu politiniu teror — prasidėjo sunkūs Palmerio reakcijos metai. Tačiau kelerius metus trukęs reakcijos siautėjimas negalėjo sudaužyti nei JAV darbininkų demokratinę organizaciją, nei jų pažangių laikraščių. Jie toliau atkakliai tęsė savo kovą.

1929-1933 m. ekonominė krizė JAV sukėlė naują klasių kovos paastrėjimo bangą. Bankrotai, masiniai lo-kautai, milijonai bedarbių, nepaprastai ūmus masių nusikurdimas stūmė plačius dirbančiųjų sluoksnius į nusiminimą, į nepasitikėjimą rytoiumi, bet iš kitos pusės skatino juos kovoti už savo padėties pagerinimą ir elementariausias savo teises.

Streikai — ekonominiai ir politiniai

Pasibaigus didžiajai ekonominei krizei, JAV darbo žmonės nesulaukė savo kovos prieš kapitalo priešpaužę. 1933 m. streikuojančiųjų JAV buvo apie vieną milijoną, jų tarpe vien tik aneliakasių 100 tūkstančių, 25 tūkstančiai pilno pramonės darbininkų ir daugiau kaip 900 tūkst. kitų pramonės šakų darbininkų. Tuo laikotarpiu vykę darbininkų streikai turėjo ne vien tik ekonominį, bet ir aštrų politinį pobūdį. Buvo reikalaujama socialinio draudimo bedarbiams, senatvės pensijų, teisių laisvai organizuoti naujas gamybinės profsąjungas. 1932 m. bedarbių skaičius siekė net 17 milijonų, todėl visoje šalyje vyko bedarbių de-

monstracijos, "alkanųjų žygiai," šaukiamos bendramerikinės bedarbių konferencijos.

JAV darbo žmonių kova privertė imperialistinius sluoksnius padaryti kai kurias nuolaidas. 1935 m. pirmą kartą Amerikos istorijoje oficialiai buvo patvirtintas socialinio draudimo įstatymas, JAV darbo žmonės iškovojo teisę organizuoti gamybinės profesinės sąjungas. Tai buvo didžiulis Amerikos darbo žmonių laimėjimas kovoje už ekonominės padėties pagerinimą.

Pažangieji JAV lietuviai, būdami Amerikos darbo žmonių sudėtinė dalimi, niekada neatsiliko nuo šių svarbių įvykių. Pažangūs dienraštis "Laisvė" ne tik atspindėjo šią Amerikos darbo žmonių ekonominę ir politinę kovą, bet atliko ir svarbų organizatorių propagandisto, agitatoriaus vaidmenį.

Kovų priešakyje

"Laisvė" niekada nebuvo pasyvus visų tų streikų ir demonstracijų stebėtojas, ir ne vien tik aprašinėjo savo skiltyse įvykius — šis laikraštis "visuomet žiūrėjo į Amerikos lietuvių, kaip į dalį visos Amerikos darbininkijos ir viso pasaulio darbininkijos ir kiekviena mūsų laikraščio diena buvo praleista vienokios ar kitokios formos veikloje. ("Šviesa," 1961, Nr. 2, pu. 41.)

Iš tiesų, "Laisvė" ne tik aprašinėjo darbininkų streikus, bedarbių demonstracijas, "alkanųjų žygius," bet ir padėjo organizuoti JAV lietuvių darbininkus aktyviai prisidėti prie šios ekonominės ir politinės Amerikos darbo žmonių kovos. Specialūs "Laisvės" korespondentai vyko į visuotinių streikų apimtus miestus — Toledą, San Franciską ir kitus, kur jie užmegždavo glaudžius ryšius su streikuojančiais darbininkais ir padėdavo organizuoti jiems paramą. "Laisvė" ne tik moraliai palaikė streikuojančius, bet ji dažnai stengėsi pakelti šią kovą į aukštesnę pakopą, kviesdama nepasiduoti ir griežtai kovoti prieš smurtą streikuojančiųjų atžvilgiu.

"Laisvės" puslapiuose pasirodė ne vienas darbininkų atsišaukimas, kviečian-

tis lietuvių darbininkus palaikyti piketo linijas, dalyvauti mitinguose, demonstracijose, kuriose buvo reikalaujama nutraukti represines valdžios organų priemones ir raginama kovoti prieš streiklauižius. Demaskuojanti medžiaga, pasirodžiusi "Laisvėje," atskleidė ne vieną streiklauižį, žiaurumą faktų lietuvių darbininkų tarpe, tuo padėdama pažangioms organizacijoms imtis veiksmingų priemonių prieš streiklauižius.

Pažangiosios lietuvių spaudos vaidmuo, organizuojant bedarbių ir Bedarbių tarybas ir panaudojant kitas veiksmingas kovos priemones, siekė įtikinti lietuvių darbininkus, kad jie suprastų organizuotos ir vieningos kovos būtinumą, teisingai įvertintų nedarbo priežastis ir savo kovingumą nukreiptų demokratijai ir darbininkų reikalams ginti.

Augant ir plečiantis JAV darbo žmonių kovai, išryškėjo "Laisvės" nuopelnai stiprinant lietuvių darbininkų vienybę, suburiant visas pažangias organizacijas, kovoiant prieš reakcinę profsąjungos atstovų itaką lietuvių darbininkų sluoksniuose.

Kova už pramonines unijas

30-ųjų metų pradžioje JAV-oje prasidėjo masinis sąjūdis už naują gamybinių profsąjungų sukūrimą. Šio sąjūdžio itakoje Amerikos Darbo federacijoje įvyko skilimas, ir 1935 m. lapkričio mėn. profsąjungos, jungiančios savo gretose milijoną narių, sudarė Industriinių organizacijų komitetą. Šio komiteto susikūrimas turėjo didžiulę reikšmę Amerikos darbininkų klasei, nes prasidėjo platus neorganizuotų darbininkų vieningasis ir profsąjungines organizacijas.

Aktyviai dalyvaujant lietuvių žygiuose, ir pažangioms Amerikos kairiosioms demokratinėms jėgoms, buvo sukurtos masinės gamybinės profsąjungos, plieno, aliuminio, aviacijos, lavų statybos, elektromos, statybos, naftos, chemijos, gumos, tekstilės, siuvimo, maisto ir tabako, kailių ir odos pramonėje, 1937 m. šios profsąjungos savo gretose jungė maždaug 4 milijonus JAV darbininkų.

Darbininkų masės, kovodamos už naują gamybinių profsąjungų sukūrimą, kovojo kartu už jų sudemokratinimą, už jų savarankiškumą. Pažangios lietuvių visuomeninės organizacijos ir jų spauda stengėsi taip pat įsijungti į šį didžiulį darbą ir padėti neorganizuotiems darbininkams sukurti gamybines profsąjungas.

Pažangūs lietuviai aktyviai dalyvavo procese, netik lietuvių darbininkų tarpe. Jie vykdavo kaip organizatoriai ir stambius pramoninius centrus — Pittsburghą, Detroitą, Bostoną. Dažnai galima buvo sutikti pažangių lietuvių priegamyklos ar fabriko vartų, dalijantį agitacinius lapelius, pakvietimus, raginančius stoti darbininkus į profsąjungas.

Pažangioji JAV lietuvių spauda, jų tarpe ypač "Laisvė," daug vietos paskyrė gamybinių profsąjungų kūrimosi procesui ir aiškinamajam-organizaciniam darbui. Buvo aiškinama darbininkams, kaip jie privalo įvertinti ADF reformistinių lyderių veiklą, kompanijų sukurtas profsąjungas, kokios taktikos profsąjunginiame judėjime turi laikytis pažangiosios demokratinės darbininkų organizacijos. "Laisvėje" buvo spausdinami Pittsburgho pilno darbininkų atsišaukimai, manifestai, kviečiantys į darbininkų konferencijas, diskusijas, kurios turėjo padėti darbininkams įkurti naujas gamybinės profesinės sąjungas.

"Laisvei" teko duoti atkirtį visiems kitų politinių srovių leidžiamiesiems laikraščiams, kaip "Draugui," "Garsui," "Tėvynei," "Vienybei," "Sandarai," kurie trukdė darbininkų organizavimą į naujas industrines profsąjungas.

Pažangiųjų JAV lietuvių spauda, skatindama lietuvių darbininkus kartu su kitu tautu darbininkais aktyviai dalyvauti streikuose, Bedarbių tarybų darbe, "alkanųjų žygiuose," naujų profsąjungų kūrimo procese, sprendė tuo pačiu svarbius ideologinio darbo ir bendradarbiavimo kovos uždavinius, kurie padėjo pakelti lietuvių darbininkų klasinį sąmoningumą, atsižvelgti nuo siaurų nacionalinio atsirišimo tendencijų.

(Tąsa 4-tam pusl.)

PIRMIEJI "LAISVĖS" LEIDĖJAI

Sėdi (iš kairės): J. Undžius, V. Paukštys, J. Neviackas, J. Naudžius; stovi: M. Mizara, P. Naudžius, L. Prūseika ir J. Valatka. (Fotonuotrauka daryta 1912 metais.)

Julius Janonis

Rudens vidunaktį 1906 metais

SILIUETAI

Rudens vidunaktis gilus. Visur tamsu, nes apvalus Mėnulis slenka, lyg vagis, Slapstydamos tarp debesų. Ir tik miške dažnai bausių Klajojančių akių ugnis, Ir fosforo liepsna, sušvis Ir vėl nakties tamsoj pražus.

Išsūtęs vėjas nuo plikų Keistai svyruojančių šakų Nupurto kabančius lašus, Linguoja, braškina medžius Ir laužo ažuolus pačius. Per girią eiti tokiu laiku, Be abejo, labai klaidu, O da klaidiau buvot joje. Tuo nuostabiau, kad tamsoje Staiga sušvito žiburys Ir apšvietė šimtamečius Audros linguojamus medžius. Bet kas tenai, keno būrys? Ar tai nakvojantių žmonių, Ar miško dvasių, ar vėlinių Aplink ugnikūrą matyt? Išvysdys tai, bailūs kokšai Žemaitis taryk kad patsai Nelabas rengias jį baidyt, Ir melsdamas nukankintų Ir nenukankintų šventų, Bent kiško dumty greitumu Iš ten, kur nevisai ramu. Bet veltui bėgtų nuo šviesos. Tenai ne dvasios; ten tiesos Kareiviai lapkričio nakčia Susiję tariasi slapčia. "Draugai!" — štai sako

vienas jų: "Kasdien mes gauname naujų, "Vis blogesnių ir blogesnių "Is Rusų vidurio žinių, "Visur skrajojami būriai, "Šnipai, kazokai, tvarkdariai, "Skerdynės ar mirties

bausmė, — "Žodžiu: visai prasta giesmė. "Tačiau, draugai, kas bus, — "Bet mums, pradėjusiems kovot, "Vėlu į šalį dėt ginklus. "Dabar ne laikas begalvot, "Kaip savo galvą išlaikyt. "Ir nors ne vienas mūsų kris, "Tegu palikis ne drėgri, "Lyg baiktūs žvirbliai, — išlakstyt, "Bet dar smarkiau kardais švaistys, "Kol nelaimės ar neparkris. "Ir tik tada, kai paaiškės, "Kad kova nieko nepadės, "Tegu slapstysis, kaip mokės."

Taip sako vienas, bet visi Tą patį mano; ta pati Visų krūtinėje liepsna: Geriau parkristi be galvos, Negu pabėgti iš kovos, Su bailio gėda kruvina.

Rudens vidunaktis gilus. Visur tamsu, nes apvalus Mėnulis slenka, lyg vagis, Slapstydamos tarp debesų. Ir tik aklam miške tamsių Sešelių slenkama slapčia, Kur žiba, — plečiasi ugnis, Kas toks čia slankioja nakčia? Kas kitas, kad ne "tie?"

draugai; Taip jiems pažįstami takai Ir žinomi visi keliai. Tik ko jie slenka taip tyliai, Lyg trokšdami iš pasaly Užklupti "tuos"! Kurio u galu Tas visa dedasi? Tikrai, Jau čia kas nors nebegeral. Ir iš tiesų — tai ne draugai, Ne prieteliai, bet vanagai! Kazokai, Judos vedami, Į ugnį slenka, keikdami Ir maištininkus ir carus. Nežino "tie," neįjunta "tie," Ką tu savyj slepi, naktie, Globėjau judos nemarus! O, vėjau, vėjau, net ir tu Su tykančiais aukos kartu, Nes miško-girios užimu Pripildant orą — nežymu, Kaip braška šakos, kaip arti Jau dženksi ginklai. Oi, karti, Baisi dalis jau siekia "tų," Nakties ir Judos parduotų!

Rudens vidunaktis gilus. Visur tamsu, nes apvalus Mėnulis slenka, lyg vagis, Slapstydamos tarp debesų Iš baimės, žvilgtelkti tamsių Kalėjimo trobų tarpan, Kur fakelų tamsi ugnis Apšviečia kimbančius darban — Statyti kažkokius stulpus — Judrus žmonių siluetus. Kas toks čia dedas?

Kas čia bus? Tai dirba, stato kartuves, Jau prieaušrių pakarti ves Už sukilimą nuteistus.

Mažyčių kamerų urvuos Saugiai vergų dajomamuos, Kur laikomi vien mirtini, Sukilėliai pakartini Jau sėdi. Kaip pasmerkty, Jų neprileidžia prie kitų, Nepasmerkty da kalinių, Ir jie jau nebeatys žmonių, Išskyrus tuos, kurie juos ves Prieš rytmetį į kartuves. Ką mano jie, ką jaučia jie Bežengiantys tavin, mirtie? Nežino niekas, nes tasai, Jau nebegrijta: jo slapta Juodosios žemės paslėpta.

Rudens vidunaktis gilus. Visur tamsu, nes apvalus Mėnulis slenka, lyg vagis, Slapstydamos tarp debesų. Ir tik sodžiaus sumigusiu Trobų tarpe viena ugnis Kazin kodėl negesta vis. Iš visako — tai žiburys Našlės Maulienės troboje. Bet kas gi taip vėlai pas ją Galėtų dėtis? Ko gi ji Nemiaga da vidunaktį? Tai ne kitaip, iš Mintaujos Parėjo aplankyty jos Sūnus: jis dirba fabrike Jau smotą metų ir, laisše Irašęs, pranešė, kad greit Esą manas namo pareit. Tai džiagusmo senel! Juk ji Jo pasiilgus amžinai. [nai

Ir nestebu: vieny viena Ar šventė ar šoki diena — Nė žodžio tart, nė pašnekėt, — Ne kiekvienam ir iškentėt, Tat ji... Bet kas gi tai būtų, Tartum kažin kas kvatoty? Be to da kaip?

Net ant kaktos Plaukai sustoja. Taip, kaip čia Kvatojama rudens nakčia, Kas sveiko proto — nekvatos, Ir vis garsiau. Tik štai staiga Pravirą durys, ir nuoga, Rankas išskėtus, su ilgais Žilais padrikusiais plaukais Išbėga senė, ir bausių Beprorės juoko klegesiu Sodžiaus sapnus baidydama, Lakioja, šoka kažkokiu Tikrai nežmonišku šoku. Tai vėl, tartum, lyg vydoma Kazin ką, lekia, tai tyliai Kaž ką huluioja. Šiurpuliai Nupurto visa, kai regl, Kaip blaškantis ne atsargi Ji siaučia, slenka ir staiga Įšoka šulinin nuoga... Tačiau, ką visa tai reikštų? Maulys, jos sūnus, vienas tų, Kurie ananktė pakarti, Šiandieną motinai karti Zinia atėjo, ir matai, Kas atsitiko nelemtai...

Rudens vidunaktis gilus. Visur tamsu, nes apvalus Mėnulis slenka, lyg vagis, Slapstydamos tarp debesų. Veltui ieškotum šviesių Zvaigždučių, žiūrėti akis Vien juodą tamsą pamatys, Vien juodą tamsą ir keistus Da juodesnius siluetus.

Tai tamsios jėgos. Jų ruja Sau puotą kelia tamsoje. Po šalį plisdamos plačiai Visur ant pievų, ant laukų Godžiai jos tykoja aukų; Vyniojas, rangos, it žalčiai; Lakioja siausdamos būriais, Net oras švilpia sūkurius Jų vilktines. Viena viltis — Kad viskas eina, tat praeis Ir ši bešviturė naktis, Ir tamsios jėgos su nakčia Praeis tikrai, bet ta vilčia Gyvent prisaina tik slapta. Kitaip bežiūrint nelemtai Ruja užgrius — ir tad sudie Vienintėlė šviesa, viltie, Seneva — Dubrava. 1916. VII. 7

"KULTŪRINIAI" RYŠIAI

Washingtonas. — JAV Valstybės departamentas paskelbė, kad įsileis iš Kinijos daktarus ir kitokius mokslininkus į Jungtines Valstijas, jeigu Kinija įsileis tokius pat JAV mokslininkus.

Valstybės departamentas sako, kad tas reikalinga "Kultūros plėtimui".

Taigi duos pasportus JAV mokslininkams, kurie norės vykti į Albaniją, Kubą, Šiaurės Korėją arba Šiaurės Vietnamą.

Binghamton, N. Y.

LDS susirinkimas

Balandžio 4 d. įvyko LDS 6 kuopos susirinkimas. Narių dalyvavo tikslai 15, tai 5 balsais prieš 4 nutarta, kad balsavimus centro valdybos turėti sekamą susirinkimą.

Sekamas susirinkimas įvyks pirmadienį, gegužės 2 d. Todėl kviečiu, kad nariai skaitlingai atsilankytų ir paduotų balsus už tinkamiausius kandidatus.

J. Vaicekauskas, kp. sekretorius

Easton, Pa.

Pereitą penktadienį, balandžio 15 d., pasidavė į ligoninę Martinas Urba. Bus operuotas. Pranešiu vėliau apie ligonio padėtį.

L. Tilwick

Philadelphia, Pa.

Ačiū už atjautimą

Širdingai ačiū draugams draugėms už atjautimą Matulių juos ištikusioje nelaimėje. Draugei Matulienei išbuvus 4 savaites ligoninėje, ilgiau nebelaikė. Gydytojas patarė padėti į Nursing Home, bet duklė pasiėmė į namus. Jau 7-nios savaitės kalbos neatgauna, nieko nepažįsta, tiesiosios rankos ir kojos nevaldo, sunkus likimas... Matulis vaikštinėja. Ačiū visiems už atvirukus.

Šių metų pradžia skaudžiai palietė progresyvius philadelphiečius. Keli LLD 10 kuopos nariai mirė, "Laisvės" daug skaitytojų serga. Paskutinė mirė Puodienė, mūsų spaudos skaitytoja, parengimų lankytoja. Užuojauta likusiems.

Draugė Sidabrienė ligo-ninėje, gal jau parvyko, nežinau. Ją, manau, sukrėtė jos gyvenimo draugo mirtis. Tai darbšti bitelė, su-traukdavo daug svečių į mūsų parengimus. "Laisvės" skaitytoja. Linkiu jai pasveikti.

Balandžio 10 d. mirė Calvey (Kavaliauskas). Palaidotas Holy Cross kapinėse.

—o—

Philadelphijoje įvedė naują sportą — bulių kautynes. Balandžio 14 dieną susirinko 2,500 mėgėjų. Society for Prevention of Cruelty to Animals bandė gauti drausmę, teisėjas Edward J. Griffith jos nedavė. Kitas teisėjas laikinai uždraudė. Sako, valstijos įstatymai tokį "sportą" draudžia. Apeliuojama į aukštesnį teismą.

Pilietis

POLICIJA DRAUDĖ DEMONSTRUOTI

Washingtonas. — Apie 500 žmonių buvo susirinkę demonstruoti prie Pietų Vietnamo ambasados. Policija uždraudė, nes skersai gatvę yra Luksemburgo ambasada, ir būk demonstrantai būtų darę jai nesmagumo.

Dabar United States Court of Appeals patvarkė, kad policija negali drausti demonstracijas, jeigu artima yra kitos šalies ambasada.

Motiejus Klimas

New Yorkas, Kaukazas, Soči

(Tęsinys)

Gydytojai pripažino, kad jūros vanduo yra labai gausus įvairiais mineralais ir chemikalais, labai naudingas sveikatai jame maudantis, ypatingai, kuomet susildomas ligi tam tikro laipsnio.

Kad kiek nors aprašyti apie Sočį, mėginsiu kiek plačiau aprašyti apie tą apylinkę, kur jis randasi.

Man prisimena, kad dar vaikystės dienomis Lietuvoje girdečiau senesnius žmones pasakojant apie kąsą su turkais Kaukaze. Prisimenu net ir tą dainą, sukurta Lietuvos vyrų, kurie buvo palmti karinei tarnybai ir išsiųsti į tą šalį. Jiems nemokant rusų kalbos, kokius vargus prisiėjo jiems ten kentėti. Dainoje skambanti žodžiai: "Kai mus nuvarė ant turkų gronyčios, prie Kaukazo kalnų."

Taip, nors Kaukaze gamta puiki, padabinta kalnais, kurie pasipuošę baltomis sniegu kepurėmis, bet prisimenant, kokios sąlygos buvo kariuomenėje, ypač nemokant rusų kalbos, je sukūrė dainą, apdainuojant visus jų vargus ir skausmus.

Jei šiomis dienomis būtų gyvi tie vyrai, kurie tada tarnavo caro kariuomenėje Kaukaze, jie sukurtų dainą ne pilną liūdesių, prisimenant tuos skausmus, kuriuos jiems teko pergyventi, bet dainą, apdainuojant šalį su puikia, pusiau tropiška gamta, kur visu Juodosios jūros pakraščiu įsteigta daugybė sanatorių ir poilsio namų. Vien tik Sočyje vieną sanatorią "Matsestą" kiekvienais metais aplanko apie 250,000 žmonių iš įvairių šalių. O kur visi kiti "sočiai" tik skirtingais vardais, su savo sanatorijomis!

Iš Maskvos keliaujant į Sočį traukiniu susidarytu apie 1,220 mylių, kurios imtų apie 30 valandų. Gi orlaiviu — tik apie dvi valandas ir 30 minučių.

Keliaujant lėktuvu, kelionė trumpa, bet neįdomi, nes aukštai skrendant negalima matyti tų sričių, virš kurių skrendi. Traukiniu keliaujant, dienos laiku, matytusi visos sritys, per kurias keliauji.

Keliaujant traukiniu iš Maskvos, privažiavus vieną iš didesniųjų Ukrainos miestų, Charkovą, matai, prasideda keliai, vedantieji link Kaukazo. Vienas veda į Jaltą, prie Juodosios jūros, antras — link Kaukazo, kuriuo privažiuojamas miestas Rostovas ant Dono, kur Dono upė išsilieja į Azovo jūrą.

Rostovas yra pirmą Rusijos pietinę prielauka, įsteigta 1749 metais. Gyventojų priskaitoma apie 706,000. Rostovą pravažiavus, kelias skiriasi į dvi šakas: viena eina šiauriniu Kaukazo kalnų kraštu, link Gruzijos sostinės Tbilisio, o antroji šaka pasuka link Juodosios jūros, per miestą Krasnodarą. Tai yra didelis industrinis miestas, didelis transportacijos centras. Dar viena stotis — Novorosijsk, ir jau Juodoji jūra. Novorosijskas buvo įsteigtas 1888 metais. Nuo čia

ir prasideda ėjimas geležinkelio tarp Juodosios jūros ir Kaukazo kalnų.

Traukinys bėga, rodo, suspaustas tarp Juodosios jūros ir kalnų, kurių papėdėje žaliuoja medžiai ir krūmokšniai.

Svarbesnės vietos: Soči, Guduta, Suchumi, Batumi, nuo kelių geležinkelis pasisuka toliau nuo jūros, link Gruzijos sostinės Tbilisio, kuris yra vienas iš pasaulio seniausių miestų, stovintis ant upės Kura kranto. Tbilisi vardas jau buvo girdimas ketvirtame šimtametyje. Šeštame šimtametyje tapo Gruzijos sostine.

1801 metais tapo dalimi Rusijos imperijos. Po nuvertimo carizmo, įsisteigė kaip Gruzijos Sovietinė Socialistinė Respublika. Nuo to laiko prasidėjo Gruzijos nauja gadybė. Ekonomija ir kultūra ėmė plėstis ne paprastu smarkumu. Ne be reikalo duotas vardas "Saulėtoji Gruzija."

Gruzija nėra didelė šalis, užimanti tik apie 69,700 keturkampį kilometrų. Gyventojų skaičius siekia virš 4 milijonų. Ekonominiai labai žymi šalies Tarybų Sąjungoje. Turtinga gamtos turtai. Apskaičiuojama, kad Gruzijoje yra didžiausi klotai mangano. Turi labai aukštai išvystytą industriją. Respublikos valstybiniai ir kolektyviniai ūkiai specializuojasi auginimu vynuogių, citrininių ir kitokių vaisių. Bet svarbiausia arrikultūra — auginimas arbato. Respublika yra pasižymėjusi išdirbime geriausių vynu skirtingų rūšių, kurie yra pagarsėję beveik visame pasaulyje.

Šampano išdirbystė didžiausia visoje Sovietų Sąjungoje. Pagaminama kasmet virš 4 milijonų bonkų. Tarp mokslo įstaigų Tbilise randasi valstybinis universitetas, 12 institutų ir t. t. Milžinišku smarkumu vyksta statyba.

Visų pakraščiu Juodosios jūros tęsiasi didesni ar mažesni kurortai. Paminėsiu iš jų tik tai porą kaip didžiausius: Sočį ir Suchumį. Apie 100 mylių atstumu juodu skiria. Suchumio oras daug šiltesnis negu Sočio, nes jis stovi į pietus. Suchumi — sostinė Abkazinės autonominės respublikos, kuri yra dalimi Gruzijos. Ji yra seniausia apgyventa vieta ant Juodosios jūros kranto. Ją dažnai lankydavo senovės Graikijos jūreiviai, kurie įsteigė savo koloniją.

Dabartinis Suchumi yra moderniškas miestas su patogiais viešbučiais ir valgyklomis.

Pasaulyje yra miestai, kurių nėra reikalo matyti du kartus, kad juos pamylėtum. Soči — vienas iš jų. Aiškiai šviečianti saulė, oras pripildytas žydinčių gėlių kvapu. Kaukazo kalnų reginys, pasipuošusių sniegu apdengtomis viršūnėmis, kurie saugoja Sočio apylinkes nuo šaltų šiaurės vėjų, apsaugoja nuo staigių permainingų oro. Sniegas ir šalnos, žiemos laiku — retenybė. Vasaros laiku oras nėra per karštas.

Juodoji jūra skaitoma gražiausia iš visų jūrų. Iš seniausių laikų apdainuota

daugelio poetų. Puškinas rašė apie Juodąją jūrą.

Atleisk man, jūrai! Neužmiršiu
Tavo išdidžio grožio,
Ir ilgai, ilgai girdėsiu
Tavo bangų ošimą
Vakarinėmis valandomis.

Sočiis gražiausias ankstyvą pavasarį ir rudenį. Sodų pilnas sužydėjimas paibaigoje kovo mėnesio. Aksoniniu sezonu Sočyje vadinamas ruduo.

Šimtai tūkstančių asmenų iš tarybinių ir svetimų šalių, pribūna kiekvienais metais praleisti atostogas Sočyje.

Man pačiam leidžiant 30 dienų laiką teko susitikti daugelį asmenų iš skirtingų pasaulio šalių. Ekskursinių grupių teko matyti atvažiuojant po keletą kas savaitę: iš Rytų Vokietijos, Čekoslovakijos, Rumunijos ir kitų šalių. Pabuvojęs keletą dienų, važiuoju toliau Juodosios jūros pakraščiu.

Teko susitikti su asmenimis iš įvairių tarybinių vietų — iš Maskvos, Leningrado, Kievo ir kitų vietų. Teko patęmyti didį bičiuliškumą, paprastumą Sovietų Sąjungos žmonių.

Jeigu tik matytų, kad tau yra reikalinga nors kokia pagalba, jie stengtųsi visuomet tau pagelbėti. Su jais besikalbant užsiveda kalba apie jų gyvenimo aplinkybes. Galima sakyti, kiekvienas jų išsireiškė nepasitenkinęs Chruščiovo laikotarpiu.

Visi nusikysdavo, kad jei jis dar kiek ilgiau būtų buvęs valdžioje, būtų privėdęs šalį prie materialinio bankruto. Pašalinus jį iš valdžios, po trumpo laiko viskas pradėjo eiti geron pusėn. Atsirado ir miltų, ir duonos krautuvėse, ko buvo labai sunku gauti Chruščiovo laikais.

Teko susipažinti su vienu rusų kilmės vyru, kuris, tarnaudamas caro kariuomenėje, praleido keletą metų Lietuvoje. Net ir dabar atsimena porą lietuviškų sakinių: "Gaspadoriau, ar yra šiandien sviesto? Eik jau, eik, durneli, kur čia bus tau sviesto!"

Atsilankiusieji Sočyje, iškeliauja iš čia pilni malonių prisiminimų. Gal kam kyla mintis galvoj: nejaugi Juodoji jūra yra tikrai juoda? Ne, nėra juoda. Didžiausią dalį metų, saulė šviečiant, ji žaliai mėlynuoja. Tik užėjus smarkioms audroms vanduo patamsėja, kaip ant kitų jūrų.

Ar ji visuomet buvo vadinama Juodąja jūra? Istorikai aiškina, kad jinai turėjusi keletą skirtingų vardų. Senovės Graikai buvo užvadinę "Pont Evksiuskį", ką reikštų jų kalboje "Molonaus svetingumo jūra".

Rusų tautos protėviai buvo užvadinę ją "Ponskaja", arba, rusiška jūra. Vėlesniais laikais istorijos rašytojai paduoda dvi priežastis dėl pavadinimo Juodąja jūra. Viena iš jų: Turkai ir kiti užkariautojai, kurie atėjo ant jūros krantų su pasiryžimu užkariauti ten apsigyvenusias tautes, sutiko didį pasipriešinimą tautelių, kaip čerkesų, adi-govų ir visų kitų tautelių, ten gyvenančių tuo laiku.

(Daugiau bus)

Jaunuolis su fakelu

(Minint J. Janonio 70 m. gimimo sukaktį)

Laimingas tasai, kurs mokyklinius metuos,
Istorijos kryptį ir raidą supratus,
Būtybe visa į jos sūkurius metas
Ir, fakelą skaidrų iškėlęs aukštai,
Bėga karštai.

Nors bėgant apniaukia jam prakaitas kaktą,
Nors gresia pavojus kovoj greit sudegti,
Bejėgiam suklupti priešaušrio naktį,
Bet fakelą spaudžia tvirtai jo ranka
Gruodo take.

Laimingas, kas gali į priekį žiūrėti,
Gyvenimo mįslį daugiau vis atspėti,
Nors švilpiamas — nešti minties estafetę
It fakelą, plieskiantį rytdienos link,
Žemei aplink.

Bebėgdamas jis neišvengs gal vienatvės,
Gal būt, nesulauks sidabrinės senatvės,
Be jo, gal būt, vėliavas kels naujos gatvės,
Bet, fakelą nešant, diena kiekvieną —
Žygio daina.

J. Subata

Pažangioji spauda ir laikraštis "Laisvė"

(Atkelta iš 3 pusl.)

Gynė ir tebegina
sveturgimius, negrus

Visas šis aiškinamasis organizacinis darbas, atsispaudęs "Laisvės" puslapiuose, tuo pačiu buvo nukreiptas prieš ateivių diskriminavimą, už negrų tautos lygias teises, už sujungimą negrų judėjimo ir baltųjų darbininkų judėjimo į vieną antimonopolistinę kovos srautą. "Laisvė" visada pasisakė už gėdingos rasinio diskriminavimo ir segregacijos sistemos likvidavimą, atspindėdama tuo pačiu bendrus Amerikos darbo žmonių ir lietuvių išeivijos darbininkų interesus, nes negrų darbininkų kova, nukreipta prieš rasizmo likvidavimą buvo bendra sudėtinė kovos dalimi už visų JAV darbininkų politinius ir ekonominius reikalavimus.

"Laisvės" ir jos skelbiama idėjų išplatiniui didelę reikšmę turėjo pažangių spaudos platinimo mėnesiai, pažangiajai spaudai remti skirti piknikai, organizacijoms darbininkų-korespondentų lavinimosi mokyklos. Ši organizatorinė darba, buvanti apie "Laisvę" spaudos platinimą, korespondentus, spaustuves darbuotojus, redakcija atliko savo įgijomis ir savo iniciatyva. Ir tai buvo toji veiklos sritis, kuri parodė šio darbininkiško laikraščio ryšius su plačiais lietuvių išeivijos sluoksniais: korespondentais, pažangiosios spaudos platintojai, kurie spietėsi prie "Laisvės" redakcijos, padėdavo o palaikyti glaudžius kontaktus su įvairiais lietuvių darbininkų sluoksniais, nes jie nuolat bendradavo su jais, būdavo jų namuose, darbovietėse, žinodavo jų poreikius, vargus ir džiaugsmus.

Pažangiosios visuomenės organas

"Laisvė" būdama pažangiosios-demokratinės JAV lietuvių srovės spaudos organu, ne tik įtemptai gyveno visą kovą ir įvykius, kurie dėjosi Amerikoje, bet jai visada rūpėjo ir lietuvių tautos revoliucinė kova. "Laisvė" nuoširdžiai rėmė Lietuvos darbo žmonių kovą prieš fašizmą, kovą už Lietuvos nacionalinės nepriklausomybės išsaugojimą, teikė moralinę ir materialinę paramą Lietuvos antifasistiniam politiniam kalinams.

1940 m. atkūrus Tarybų valdžią Lietuvoje, "Laisvė" džiaugsmingai sveikino Lietuvos liaudies pergalę ir pradėjo griežtą kovą prieš įvairaus plauko buržuazinių nacionalistų šmeižikis kas prasima nymus, skleidžiamus apie Tarybų Lietuvą ir Tarybų Sąjungą. Kada prasidėjo Didysis Tėvynės karas, pažangioji spauda paminėjo, kaip nenulstama kovotoja už tai, kad būtų sutriuškintos vokiečių fašizmo jėgos ir lietuvių tauta kartu su kitomis tarybinėmis tautomis vėl galėtų tęsti pradėtą socializmo statybos kelią.

Prieš fašizmo pavojų

"Laisvė" visada stengėsi parodyti lietuvių išeivijai, kad ir Amerikos liaudžiai gresia fašizmo pavojus, kuris nesumažėjo ir po II pasaulinio karo, kada monopolistinė JAV buržuazija tapo tarptautinės reakcijos tvirtovė. Prasidėjusiomis karinės antikomunistinės isterijos sąlygomis "Laisvė" siekė sutvirtinti visas pažangiasias lietuvių išeivijos jėgas prieš buržuazinių nacionalistų antiliaudinę, antinacionalinę politiką. Pažangioji spauda visada siekė demaskuoti jų šmeižikis, ką taktiką, nukreiptą prieš Tarybų Sąjungą ir Tarybų Lietuvą, parodydama, kad jų planai ir veikla prieštarauja svarbiausiems darbo žmonių interesams, taikos ir taikaus sambūvio principams.

Atskleidždama visus "Lietuvos vaduotojų" planus ir darbus, "Laisvė" tuo pačiu parodė, kad pažangieji lietuvių ir jų spauda visada kovoją ir dabar kovoją už tuos reikalavimus, kurie galėtų patenkinti eilinius Amerikos darbo žmonių poreikius, kurie padėtų pašalinti socialinių nelaimių priežastis ir stiprintų taikos šalininkų gretas, neleidžiant Amerikos monopolistiniams sluoksniams kištis į kitų tautų nacionalinius reikalus, nutraukiant gėdingą karą prieš Vietnamo liaudį.

Mūsų epochoje taikos gyvenimas — svarbiausias bendrademokratinis uždavinys, o demokratinis jėgų puoselėjimas ir jų vienybės išsaugojimas — svarbiausia pergalės prieš reakciją sąlyga.

Pažangus JAV lietuvių laikraštis "Laisvė" buvo ir yra vienas tų demokratinio judėjimo laikraščių, kuris savo puslapiuose veda kovą

San Francisco, Cal.

Rengiamas puikus banketas Ks. Karosienei pagerbti jos 65 metų sukakties ir 50 metų visuomeninės veiklos proga

Ksaverai Karosienei pagerbti banketas įvyks š. m. gegužės 22 dieną, Finų salėje 1819 10 St., Berkeley, Calif.

Banketas bus įdomus, su nepaprasta programa. Vaisių pradžia lygiai 1 valandą. Svečiai prašoma nesivėluoti. Iškilmingo pokylio ruošėjai pasižadėjo dėti visas pastangas, kad jis būtų visapusiai sėkmingas ir įvairus.

Rengėjai žada užkviesti San Francisco ir apylinkės pažangius kitataučius svečius. Mūsų Ksavera plačiai

bo Filadelfijos mieste laikraščio "Kovos" administracijoje. Nuo 15 metų amžiaus ir iki šių dienų ji yra veikli, ryžtinga kovotoja už visuomenei šviesesnį rytojį.

Ksavera pašventė visa savo jaunystę, visą brandų gyvenimą kovai prieš išnaudotojus, už darbininkams šviesesnį rytojį.

Kovoje jai teko pergyventi daug skaudžių valandų: ji — buvus skaudžiai sumušta ir į kalėjimą įmesta.

Per virš 20 metų Ksavera dirbo profsąjungose organizatore. Ji buvo išrinkta visos Kalifornijos valstijos profsąjungų Tarybos vicepirmininke ir vėliau San Francisco miesto galingos profsąjungų Tarybos pirmininke. Ksavera savo talentu, savo patyrimu profsąjungose stebino visus.

Ksavera labai ryžtingai kovoja už taiką. Jos nuolatinis rūpestis, kad tik pasaulis gyventų taikoje, be karo baisių ir be nemiegamų naktų.

Mūsų Ksavera apkeliaavo veik visą platų pasaulį su taikos misija visos žmonijos gėriui.

Be to, Ksavera parašė porą labai įdomių knygų ir šiaip nemaža prirašė įvairiais klausimais gerų raštų. Jos kelionių išpušiai buvo labai įspūdingi. Daug jai teko sakyti prakalbų ir t. t.

Mums reikėjo prieš penkerius metus Ksaverai išreikšti nors mažą pagarbos žodį už jos gausias visuomenines pastangas. Tačiau yra sakoma, kad artimieji, kasdieniniai draugai dažnai užmiršta savo veiklių-energingų draugų vertę...

Na, geriausios sveikatos Tau, miela Ksavera, ir ilgiausių metų!

L—ma

Šen ir ten pasidairius

Andai Filadelfijoje buvo suruošti debatai tema: "Ar negrai pilnai išsilaisvins iš baltųjų šioje kapitalistinėje santvarkoje?"

Advokatas Hardy Williams bandė įrodyti, kad galima.

Iš priešingos pusės kalbėjo Cloude Lightfoot. Jisai įrodinėjo, kad negalima. Baigdamas savo ginčus prieš advokatą Williamsą, jis pridūrė: Tegul nūnai vyriausybė išleidžia šimtus civilinių laisvių įstatymų, bet iš to naudos nebūtų, jei gu jie nebūtų vykdomi gyveniman.

Balsavimuose Lightfoot debatus laimėjo didele balsų didžiuma.

—:—

Pažangiųjų laikraščių — "Vilnis", "Laisvės" — jau kuris laikas pristatymas į namus trukdomas, laiku adresatui nepristatomi, o kai kurie numeriai dingsta. Pav., "Laisvė" Filadelfijoje atnešama į namus tik šeštadieniais, po vieną arba du numerius. "Vilnis" atneša-

prieš reakcijos savininkus, padėdamas augti ir stiprėti bendrademokratinį jėgų srautui Jungtinėse Amerikos Valstijose ir visame pasaulyje.

(Iš Vilniaus "Tiesos")

ma po 3 numerius kartu. Vilniaus "Tėvynės Balsą" atneša kada laikanešiams loska užėina. Žurnalą "Mokslas ir Gyvenimas" šiemet gavau tik vieną egzempliorių — antrąjį numerį. Cikagiečių antinacino komiteto laišku sulaukiami, atplėšiami, peržiūrimi ir vėl įrodinėjo, kad negalima. Baigdamas savo ginčus prieš advokatą Williamsą, jis pridūrė: Tegul nūnai vyriausybė išleidžia šimtus civilinių laisvių įstatymų, bet iš to naudos nebūtų, jei gu jie nebūtų vykdomi gyveniman.

Ko ieškoma? Ko šnipinėjama?.. Rašant laiškus, reikia gerai apsigalvoti, kaip rašyti.

—:—

Skaitant šių metų LLD žurnalo "Šviesos" Nr. 1, tenka pasidžiaugti ir pasigėrėti įdomiais istoriniais straipsniais. Nors, bendrai imant, visos žurnalo turinys įdomus, tačiau man labiausiai į akis krito Alberto Vijo Kavalavičiaus istorinė biografija ir straipsnis "Amžiai užsikloję vėlena." Aš manau, neklysiu pasakęs, kad šis pirmasis šių metų "Šviesos" numeris — tai šedevras mūsų literatūroje.

Pregresas

Waterbury, Conn.

LDS REIKALAI

LDS 5 apskrities metinė konferencija bus sekmadienį, balandžio 24 d., 103 Green Street, Waterbury, Conn. Pradžia 10 val. ryto.

Visos apskrities kuopos raginamos prisijusti atstovus. Ši konferencija bus labai svarbi: Apkalbėjimas tinkamumo kandidatus į Centro Komitetą, prisirengimas prie būsiančio LDS Seimo, kuris bus Chicagoje, ir kiti organizaciniai reikalai.

Centro Komiteto atstovas pateiks žinių iš LDS stovio ir t.t. Atstovai ir svečiai būkite laiku, kad tinkamai pateiktus klausimus apkalbėti ir nutarti.

Kuopų raštininkai paruošite ir pridukite raštiškus raportus iš savo kuopų veikimo.

J. J. Mockaitis, Rašt.

Brockton, Mass.

Serga

Serga "Laisvės" skaitytoja Beatrice Navickas. Gydo si namie. Jos dukra yra slaugė, motiną atlanko kiekvieną dieną. Aplankiau Navickienę, atrodo, kad jos sveikata gerėja. Gyvena 14 Cleveland Ave., Brocktone.

Nelaimė

Balandžio 14 d. vakare Marijona Gutauskienė ir Elsie Zaleckaitė turėjo automobilio nelaimę. Joms važiuojant skersai W. Elm St. kitas automobilis greitai atvažiavo ir trenkė į jų auto.

Abidvi buvo skaudžiai sutrenktos. Marijona Gutauskienės, auto vairuotojos, sužeistas kaklas. Ji yra Brocktono ligoninėje. Bet gal netrukus grįš į namus, 571 N. Cary St., Brocktone.

E. Zaleckaitė buvo lengviau sutrenkta, tai gydo si namie. Ji gyvena 66 Belcher Ave., Brocktone.

Abidvi yra "Laisvės" skaitytojos.

Visoms linkiu greitai pasveikti.

George Shimaitis

Parengimas

Sekmadienį, balandžio 24 dieną, Lietuvių Tautiško Namo svetainėje įvyks parengimas. Pradžia 1 val.

Rengia Montello Vyrų Dailės Grupė paminėjimui 8-ųjų metų sukakties. Bus ir programa. Kviečia atsilankyti vietinius ir iš apylinkės.

Parengimo komitetas

Binghamton, N. Y.

Iš LDS 6 kp. susirinkimo

Pirmadienį, balandžio 4 d., Lietuvių salėje įvyko mėnesinis LDS 6 kuopos susirinkimas. Narių atsilankė vidutiniai.

Kuopos pirmininkas Petras Mainionis pasveiko ir dalyvavo šiame susirinkime. Visiems mums buvo linksmas matyti sveiku.

Iš kuopos komiteto raportų sužinojau, kad prieš kelias dienas mirė LDS 6 kp. narys Jurgis Savickas. Senyvo amžiaus žmogus ir ilgametis vietos gyventojas. Palaidotas Kalvarijos kapinėse. Buvo pagerbtas narių atstojimu. Reiškiau užuojautą jo šeimai ir artimiesiems.

Su pagalba neseniai LDS Centro išleistų anglų kalba lapelių, kuriuose plačiai nurodoma, kaip naudinga yra prigulėti prie LDS, man pavyko gauti tris naujus narius po tūkstantį dolerių apdraudos. Naujų narių aplikacijos priimtos. Stengiuosi daugiau pasidaruoti iki baigsis šis LDS vasius.

Pavasaris. Rodos, jau būtu laikas prisiminti ir apie mūsų kuopos vasarinę veiklą. Daugelis laukia įvairių draugiškų pramogų, linksmų praleisti laiką.

Centro Valdybos ir Seimo delegatų rinkimus turėsime atlikti šiame kuopos susirinkime. Tai bus labai svarbus susirinkimas. Visi kuopos nariai turėtumėm jame dalyvauti ir atlikti organizacines pareigas.

Susirinkimas įvyks pirmadienį, gegužės 2 d., Lietuvių salėje, 315 Clinton St. Pradžia 7:30 val. vakare.

Onytė Wellus

Washingtonas. — JAV Valstybės sekretorius D. Ruskas politiniais reikalais vyks pas Nasserį, į Egiptą.

PRANEŠIMAI

ELIZABETH, N. J.

Du Svarbūs Susirinkimai

LDS 33-os kuopos ir LLD 54-os kuopos susirinkimai įvyks Balandžio-April 24 d., 408 Court St., 2 val. dieną. Bus balsuojama Centro Valdyba ir delegatų rinkimas į LDS 17-ąją seimą. Visi nariai pribūkite.

LLD 50-os kuopos susirinkimui yra daug reikalių. Taipgi visi nariai prašomi dalyvauti. A. S. (31-32)

WORCESTER, MASS.

Kviečiame visus atsilankyti į vienos dienos pokalbį. Sekmadienį, Balandžio-April 24, Lietuvių svetainėje, 29 Endicott St., įvyks pietūs ir žaismių popietė.

Pietūs bus duodami 1 valanda. Širdingai kviečiame visus.

LSD Moterų Komitetas (31-32)

Miami, Florida

Lietuvių Socialis Klubas ruošiasi prie minėjimo Motinų Dienos

"Motule mano, širdelė mano, prikelk, motule, ryt mane anksti."

Sekmadienį, gegužės 8 d., mūsų motulės, pasipuošusios gražiausiomis suknelėmis ir prisegta gėlele kairėje pusėje, sėdės prie stalių ir žiūrės, kaip vyrai joms patarnauja.

Kaip gražu ir kilnu, kad yra visiška diena pagerbimui motinų. Tik, deja, gaila, kad šioji kilni diena tapo sukomercionuota taip, kad jau virto išgarsinimu pelnagrobių naudai. Bet vis vien gražu prisiminti motiną, kuri rūpestingai tave augino. Kad ir šių žodžių autoriui, nors jau ir įžengusiame 72-uosius, vis tiek

prisimena, kai jis buvo prapuolet tankiame alksnyne ir kai verkdama motina jo iškodama šaukė:

"Jeruk! Jeruk! Kur tu dingai?!"

Linksmos bus tos motinos, kurių sūnūs ir dukros teiks joms dovanas ir apkalbą myluos jas.

Bet kokia bus širdis tą dieną tu motinų, kurių sūnūs vos pražydusioje jaunystėje išvaryti už dešimties tūkstančių mylių tropikos raistuose žuvo? O kurių dar nežuvo, širdis vis tiek smarkiai plaka kiekvieną dieną, kai laiškanėšys eina prie jos stubos.

Šią dieną visoje šalyje motinos turėtų išeiti demonstracijon prieš karą Vietnamo ir reikalauti, kad jų sūnūs būtų grąžinami

pas motinas, ir kad ta nekaltų žmonių žudynė būtų sustabdyta.

Bet grįškime atgal prie viršminėtos dienos. Socialio Klubu valdyba uoliai ruošiasi; yra užsakytas orkestras, kurį jau ne pirmą sykį girdėsime taip, jog mūsų motulės ir tetušiai negalės pasieniais ramiai nusėdėti. Aido choras irgi praktikuoja tinkamas daineles motinų pagerbimui.

Tai gi, tetušiai ir motulės, nepamirškite tos dienos.

Dukros ir sūnūs, pagerbkite savo motules, ir prisiminkite, kiek jos turėjo rūpesčio ir vargo jus auginamos.

Jeronimas

Washingtonas. — Prezidentas Johnsonas pasiuntė kelis savo patarėjus į Europą NATO reikalais.

PHILADELPHIA, PA. & VICINITY

HELP WANTED FEMALE

WOMAN. Experienced to help with care of 2 babies. Light housework. Permanent Sleep in, private room, bath & TV. Salary \$55. Pleasant surroundings. Recent references required. ME. 5-0757. (28-32)

GALS. Part time. We need 3 gals to work from our Center City office as telephone solicitors for Natl. Pub. Experience not necessary as we do train. Hours 9 AM to 1 PM, or 5 PM to 9 PM. WA. 5-3833 after 10 AM. Phila. (30-32)

HOUSEKEEPER To do cleaning 2 or 3 days weekly for small boarding home for working girls. In Overbrook section. Apply to: BOX S-9. (31-35)

Jei Tamsta negali gauti Laisvei naujo skaitytojo, tai nors stambesnę auką paremk

HELP WANTED MALE

SERVICE STATION ATTENDANTS (2) Married Men with experience. 1 for steady weekly 2 PM-10 PM shift. 1 for Sunday work, 9 AM-6 PM. Call CL. 9-9230. Drexel Hill, Pa. (30-32)

COOK Experienced 2nd Cook ST. BERNADETTE'S NURSING HOME 1525 N. 18th St. PO. 3-9812 Philadelphia, Pa. (31-32)

COOK Experience necessary. Full time or part time. Apply PERKINS PANCAKE HOUSE 121 Baltimore Pk., Springfield. (32-37)

OLDER MEN Repairing wooden soft drink boxes. Piece work. Make your own hours. Day or evenings. ES. 9-8417 Cheltenham, Pa.

COOK. Head cook for center city employees cafeteria. Exp. in 1g quantity cook nec. Early hrs. 5 day wk. Gd sal. Pd vac & holidays. Apply in person or call for interview. DA. 9-5700. Personnel Dept. THE MACK CO., 123 East Luzerne St., Philadelphia. (32-38)

KNITTERS, full fashion knitters for 2d & 3d shifts, top rates & steady wk, air-cond mill w/excel working cond. WILLIAMSTOWN KNITTING MILLS, 128 Saybrook Avenue, Williamstown, N. J. 609-629-7938. Ask for Bill Hallstein. (32-38)

Help Wanted Female

CLERK-TYPIST. Mature, figure aptitude, neat appearance. Small congenial office in Suburban

Malvern, Pa. Send resume in own handwriting. Box P-10, Jefferson Bldg. Phila, Pa. 19107. (32-37)

HOUSEKEEPER Live in. Private room with TV. 2 school age girls. 50 day week. \$55. salary. Convenient to transportation. Call for interview 885-0499. Jenkintown, Pa. (31-33)

CHAMBERMAID, waitress. Experienced. Live in CC apt. 2 adults. Other help kept. Ref. required. Good wages. Phone 9 A. M. to 11 P. M. PE. 5-0808 (31-34)

GRAPHOTYPE OPERATORS. Exp. for Phila Branch office of Addressograph-Multigraph Corp. Base pay including full fringe benefits paid by Company. Hospital, medical, life insurance and retirement. Please call Mrs. Ayling. LO.8-7300 for appt. Philadelphia, Pa. (31-32)

DOMESTIC HELP. Girl or woman interested in locating in N. J. 45 minutes from N. Y. City by bus. Sleep in. 2 adults in family. Must have references. Write or call collect Mrs. Mary Taylor, 225 Belleville Ave., Bloomfield, N. J., 201-743-4100. (31-33)

MALE or FEMALE

JANITOR & WIFE For new apartment building in Suburban Philadelphia. (50 units) Apartment plus salary. HL. 9-2079. (24-33)

HOUSE PARENT. Childrens Institution, 5 day wk. Age over 25. Sal. \$200 a month plus room and board. Camden Home for Children & SPCC, 1656 Kaighn Ave., Camden, N. J. Phone from Mon. thru Fri. 9 AM. to 6 PM. 609-WO. 3-1478. (30-32)

Pranešimas

BROCKTON, MASS.

Pirmas Pavasarinis Parengimas su Muzika ir Dainomis

Rengia Montello Vyrų Dailės Grupę atžymėjimui 8 metų jubiliejus. Įvyks sekmadienį, balandžio 24 d., Lietuvių Taut. Namo viršutinėje salėje, 668 No. Main St.

Pradžia 1 val. dieną. Įėjimas tik 50 centų. Grupę vadovauja Al. Potsus. Bus namie gamintų valgių, šiltų ir šaltų gėrimų.

Prašome vietinius ir apylinkinius dalyvauti.

Rengimo komitetas (30-32)

Worcester, Mass.

Aido Choro

Pavasarinis Metinis Parengimas

Albertas Daukšys
Tenoras

Irene Janulienė
Sopranas

J. Sabaliauskas
tenoras

Ona Dirvelienė
sopranas

Jonas Dirvelis
Aido Choro mokytojas

Bus Suvaiddintas 1-mas Aktas iš Operetės "Išeivis"
Parašytos komp. Stasio Šimkaus
Bus atvaizduotas kovingo Lietuvos kaimiečio atsisveikinimas, išvykstančio į Ameriką.

Vaidinimas įvyks sekmadienį
Gegužės 1-mą dieną
Pradžia 2-rą val. dieną

Svetainė, 29 Endicott Street

PO PROGRAMOS BUS BANKETAS

Helen (Janulytė) Smith
Aido Choro pianistė

AIDO CHORAS, kuris su savo talentais—solistais ir duetistais — suvaids 1-mą aktą operetės "Išeivis, vadovaujant Jonui Dirveliniui.

Šis velikaas turi gražių dainelių, kurias pasirūpino surinkti Jonas Dirvelis. Užbaigimui šio gražaus parengimo turėsime šaunų banketą, kurį ruošia mūsų draugės, Aido Choro gospadinės. Tikėkite, kad nebūsita suvilti. Širdingai kviečiame visus ir laukiame daug svečių iš arti ir toli.

Aido Choras

BROCKTON, MASS.

Pirmas Pavasarinis Parengimas Su Muzika ir Dainomis

RENGIA MONTELLO VYRŲ DAILĖS GRUPĖ Atžymėjimui 8ių metų savo gyvavimo sukakties

Įvyks Sekmadienį, Balandžio 24-tą Pradžia 1-mą valandą dieną

LIET. TAUT. NAMO VIRŠUTINĖJE SALEJE 668 No. Main St., Montello, Mass.

ĮEJIMAS 50c ASMENIUI

Dainuos Vyrų Dailės Grupė, vadovaujant Al. Potsus

Atžymėjimui 8-ių metų savo gyvavimo sukakties. Nuosirdžiai kviečiame visus atsilankyti.

Rengėjai

E. Feiferienė

Ispūdžiai iš Argentinos

Suvaziavę prieš 30-40 metų Argentinon imigrantai, daugumoje dirbo skerdyklose ilgas valandas, gyveno viename kambaryje po dvi šeimas susigrūdę, kad būtų nuoma pigesnė. Kiti išvažiuodavo į laukus, kukurūzų derliaus metu, kur jie dirbo nuo saulės iki saulės ir taupė. Jie taupė, pasišventusiai taupė pinigą senatvei ir vaikams. Kai kurie, nusipirkę žemės sklypus, statė savaitgaliais sau namelius per metų metus, kad senatvėje būtų ramiau gyventi. Dabar jų vaikai užaugę, kai kurie išsimokslinę, turi geresnius darbus. Daugelis jau apsidėję. Jau nosios kartos vedusios poros daugiausia valdininkauja ir dabar iš šių imigrantų vaikų pamažu vystosi vidurinė klasė.

Teko svečiuotis pas vieną lietuvių, kuris korespondencijos būdu išsimokė daryti televizijos ir radijo aparatus. Jis pasakojo, kaip sunkiai jis pasistatė namuką, per keletą metų dėdamas plytą prie plytos. Dabar jis patenkintas, turėdamas senatvę sau pastogę. Paklausiau, ar daug lietuvių turi išigiję nuosavybę — nejudamo turto. Jo nuomone, gal 30 procentų Buenos Aires lietuvių prasimušę materialiai aukštesni, kai kurie net ir savo fabrikėlius, siuvyklas ir krautuves turi, tačiau dauguma lietuvių šeimu dar vis gyvena tuose biednujų kvartaluose, skursta ten pat, kur apsištojo atvykę iš Lietuvos. Jeigu kurie dabar ir norėtų persikelti į geresnius butus, jie turėtų mokėti aukštesnes nuomas. Ten, taip, kaip ir čia: pagal nuomų kontrolės įstatymą, savininkai neturi teisės kelti gyventojams nuomos, kurie jau seniai toje pačioje vietoje gyvena. Naujiems nuomininkams pakeliamos nuomos, kaip ir New Yorke.

Pastebėjau didelį skirtumą argentiniečių moterų galvosenoje. Besikalbant su motinos kaimynėmis pastebėjau, kad jos domisi pasauliniais įvykiais, sielojasi dėl Vietnamo karo. Reiškia, jos skaito spaudą, kas anksčiau joms būdavo svetima — užsienio gyvenimu jos nesisidomėdavo.

Argentinos moterims patinka rengtis pagal savo išteklių — kuo reikalingiau. Jos seka paskutines madas ir siuvasi drabužius namuose arba duoda siuvėjoms, kurios irgi pigiai atlieka darbą. Krautuose gatavai pasiūti drabužiai labai brangūs, ir retai kuri eina gatavas sukeles pirkti, kaip mes čia viską nusiperkame.

Kadangi krašto ekonomika stovis dabar gana žemas, šeima negali iš vieno vyro algos pragyventi, tai daugelis ištekėjusių moterų eina dirbti, kas anksčiau pas argentiniečius buvo visiškai nepriimta. Parėjus iš darbo vyras padeda žmonai tvarkytis apie namus, apie ką anksčiau argentiniečiai vėrėsi nepagalvodavo. Vienos moters valdininkauja, kitos siuva drabužius, trečios turi savo mažus grožio salonėlius, kurios už labai žemą kainą išplauna ir sušukuoja savo kaiminkoms plaukus, tuo

pačiu laiku prižiūrėdamos savo vaikus ir namus.

Buenos Aires stovi ant upės Parana kranto, netoli upės žiočių. Vanduo geltonas ir nelabai švarus, bet mes važiuodavome į miesto plažius maudytis, ir turėjo būti gerai. Tik turtingieji, mano laikais, galėdavo nuvažiuoti į kurortinį miestą Mar del Plata pasimaudyti švariame Atlanto vandenyje. Dabar jaunoji karta ten nuvažiuoja atostogauti. Važiuoja visokiomis susisiekimo premonėmis: autobusu, traukiniais ir kai kurie savais automobiliais, daugiausia senais modeliais. Žiūrėk, pakelėję jau stovi automobilis, ir vyras, pakėlęs dangtį, „studijuoja“, kas sugedo, o šeima stovi, dailosi aplink ir laukia...

Nuotolis tarp Mar del Plata ir Buenos Aires yra 404 kilometrai, toliau pajūriu už 46 km. randasi kurortas Miramar. Važiuojant apie 6 valandas, turėjau laiko apžiūrėti Argentinos laukus, — tuos lygiuosius laukus, per kuriuos, kaip per jūros paviršių, matosi toli toli iki horizonto. Kur nekur matosi vienas kitas medis arba maži gojeliai. Laukų plotai užsodinti kukurūzais ir saulėgrąžomis.

Didžiausi žemės plotai aptverti tvoromis, kur garinasi galvijų bandos žiemą ir vasarą. Kai kur mažiaus mažas sodas, kas man atrodė esant tų pačių laukų ir galvijų savininkų namais. Bet išsikabėjęs, supratau, kad ten gyvena tik prižiūrėtojai — darbininkai, o tikrieji savininkai gal kur nors Europoje pavėsiauja. Girdi, daleistina, kad šie laukai tarp Buenos Aires ir Mar del Plata priklauso tik keliems ar penkiems savininkams.

Argentina — gvyulininkystės kraštas, tačiau matosi mėsos trūkumas. Šeiminkės skuba iš ryto kuo greičiausiai nueiti į mėsinę, kad gautų nusipirkti kokios nori mėsos. Pirmadieniais ir antradieniais vyriausybės išaktyta mėsos neparoduoti, kad sutauptus daugiau eksportui į užsienį. Be to, mėsos kainos gana aukštos, sulgvinus su darbininko uždarbiu. Todėl daugelis šeimų valgo dažniausiai makaronus su įvairiais sosais, daržoves ir žuvį.

Kadangi Argentinoje popierius brangus, tai retai krautuvių vyvioja maistą iš popierių. Šeiminkės nešasi su savimi maišelius duonos kepalėliams susidėti, o mėsaininkai apvynioja mėsą tik per vidurį gabalo, kad nesusitpetu rankas. Mano motina, eidama į turgų, vis nešasi plastikinius maišelius mėsai sudėti. Parsinešius namo išsiplauna ir laiko kitam kartui.

Miramar nedidelis ir dar jaunas miestas, bet auga labai smarkiai. Yra ir keletas lietuvių šeimų. Žmonės bando čia nusipirkti žemės sklypelį, kad pasistatytų namuką ir išėjus į pensiją priimti vasarotojus, o žiemą leisti laisvalaikį, panašiai kaip Floridoje. Argentinoje pradeda mokėti pensijas nuo 55 metų visiems bendrai. Žinoma, iš tos pensijos pragyventi labai sunku, tad daugelis dar prie to užsidirba. Jiems leista dirbti,

kiek nori, ir dėl to pensijos nenutraukiamos. Mano tėvai irgi panašiai planavo, bet tėveliui mirus, viskas pasikeitė, ir dabar motina tik vasaromis ten nuvažiuoja, kur aplanko ją giminės ir draugai. Apsilankiau ten ir aš.

Mar del Plata ir Miramar miestai turi valdžios išlaikomus „Casino“ (Kasiną). Nacionalinės loterijos bilietai pardavinėjami po visą Argentiną. Sakoma, kad gautas pelnas skiriamas mokykloms ir ligoninėms? Teko ir man nueiti į „Casino“ ir pamatyti, kaip ten viskas atrodo. Idomu buvo stebėti lošėjus su rimtais veidais ir azartinėmis akimis, stovint prie ruletos stalo, apskaičiuojant ir kombinuojant įvairius lošimo būdus. Kad pajusti tą atmosferą ir susipažinti su sistema, palošiau ir aš, bet nepagavau to lošėjiško jausmo, nors laimėjau mažytę sumą, kuri padengė mūsų įėjimo bilietus.

Vienas gražus ir charakteringas šių dviejų miestų gyventojų ir vasarotojų pobūdis, tai važinėjimas dviračiais. Šeiminkės važinėja dviračiais į turgus, ir krautuves — vasarotojai važinėja į plažius ir kur tik reikalinga. Gera ir pigi susisiekimo ir sporto priemonė.

Sugrįžus atgal į Buenos Aires, teko susitikti su brangiais mūsų idėjos draugais, apie kuriuos parašysiu sekanči kartą.

Labai svarbu visiems LDS 13 kp. nariams

LDS 13 kuopos susirinkimas įvyko balandžio 6 d. Kuopos valdybos raportuose buvo pažymėta, kad nariai gerai savo mokesčius mokasi, tik vienas užsiliškęs.

Ligoniai Wm. Malin ir Geo. Grigas atsisakė nuo pašalpos. Jie gavo pašalpos čekius. Užsiregistravo Lioniu Waltevis Brazauskas, darbe susižeidęs.

Svarstyta suruošti koki nors parengimą, bet palikta sekamam susirinkimui aptarti.

Iš LDS Centro buvo pranešta, kad vėjus gerai eina, vis gaunama daugiau naujų narių. Svarbu, kad mūsų kuopa dar gautų vieną kitą naują narį, kad ji atsistotų į pirmąjį kuopu eilę.

Sekamas susirinkimas visiems nariams bus labai svarbus. Jame bus Centro Valdybos ir Seimo delegatų rinkimas. O tai visų narių pareiga rinkimuose dalyvauti. Turėsime nutarti, kiek mūsų kuopa galės delegatų į Chicago pasiusti.

Vaišaus užbaigimas taigi mūsų kuopai svarbus. Vašius baigsis birželio 1 dieną. Bandykime gauti naujų narių.

Visi atsiminkime, kad sekamas susirinkimas įvyks trečiadienį, gegužės 4 dieną, „Laisvės“ salėje, Ozone Parke. Po susirinkimo visi dalyviai bus pavaišinti.

13 kp. narys

LLD 1 kuopos nariams

Balandžio 25 d., 7:30 val. vakaro, įvyks susirinkimas Laisvės salėje. Turime svarbių reikalų. Visi kuopos nariai dalyvaukite. Valdyba

Pasitaupykite gegužės 28 d. nepaprastam įvykiui

Mūsų veikioji Lietuvių Literatūros Draugijos 185 kuopa pakvietė čia gimusių ir augusių aukštą mokslą išėjusių įžymią visuomeninę detroitietę advokatę Stefaniją Masytę atvykti į Brooklyną ir mums parobildyti jos pačios susuktus filmus Lietuvoje ir kitose vietovėse. Džiugu, kad įnami mūsų pakvietimą su mielu noru priėmė. Ji čia bus ir Rep.

Sveturgimiams Ginti Komiteto pirmininkės pareiškimas

Kaip žinia, šiomis dienomis valstybės prokuroras buvo priverstas ištraukti savo reikalavimą, kad Amerikinis Sveturgimiams Ginti Komitetas registruotųsi kaip „subversyviška komunistų fronto organizacija.“ Ta proga komiteto veiklioji pirmininkė Prof. Louise Pettibone Smith išleido pareiškimą, kuriame, tarp kitko, sakoma:

„Panaikinimas kaltinimo prieš mūsų komitetą ir ištraukimas prokuroro reikalavimo, kad Komitetas registruotųsi kaip „komunistų fronto organizacija“ pagal McCarrano Saugumo Akta, po trylikos metų kovos teismuose, yra didžiulis laimėjimas ne tik Komiteto, ne tik jo rėmėjų ir palaikytojų, kurie padarė tą kovą galima, ne tik sveturgimiu amerikiečių. Tai taip pat laimėjimas visų amerikiečių, kurie aukštai vertina mūsų laisvės tradicijas visiems.

McCarrano Saugumo Aktas atima pagrindines demokratines žodžio ir susivienijimo laisves. Jis grąžina, kaip tą įstatymą vetuodamas pasakė prezidentas Trumanas, bile kokias organizacijas, kovojančias už taiką arba už civilines laisves. Tas faktas, kad mūsų Sveturgimiams Ginti Komitetas nepasidavė, nesiliko vidavo, o tęsė darbą sunkiausiose sąlygose per tiek daug metų, kol laimėjo panaikinimą prieš jį kaltinimo, yra gera parama atities kovai prieš šią įstatymą ir prieš visus panašius įstatymus, kurie siekia atimti teisę reikšti priešingą opinią.

Neseniai viename savo pareiškime prokuroras Katzenbach pripažino, kad „McCarrano įstatymas labai mažai ką teatsiekia ir galėtų būti atšauktas.“ Tas tik parodo, kad daugelio metų mūsų ir kitų organizacijų, kurios buvo reikalaujamos užsiregistruoti, kovą prieš McCarrano įstatymą puikiai apsimokėjo, davė gerus rezultatus. Tikrai keista, kad kaip tik tuo pačiu laiku pagal tą patį įstatymą prokuroras paskelbė pareikalavimą, kad Du Bois klubai užsiregistruotų, kaip komunistų fronto organizacijos. Atrodo, kad tuo savo žvėgiu prokuroras nori tikti pakenkti taip smarkiai beaugančioms šalies taikos jėgoms. Bet kaip tik tas ir parodo, kad mūsų kovą dar nebaigta, dar nėra pilnai laimėta.

Ši pergalė dabar leidžia mūsų Komitetui visas savo jėgas sukoncentruoti kovai už sveturgimiu amerikiečių teises. Mes turime laimėti.

Keletą dienų Niulorke svečiavosi Juozas ir Ona Kireilii iš Binghamtono, N. Y.

Keletą dienų Niulorke svečiavosi Juozas ir Ona Kireilii iš Binghamtono, N. Y. Keletą dienų Niulorke svečiavosi Juozas ir Ona Kireilii iš Binghamtono, N. Y. Keletą dienų Niulorke svečiavosi Juozas ir Ona Kireilii iš Binghamtono, N. Y.

filmus rodys gegužės 28 d. Schwaben salė jau paimta, ir smarkiai ruošiamės prieš nepaprastą mūsų apylinkėje įvykių.

Dabar visus prašome tiksliai vieno dalyko: Nepamirškite gegužės 28-os dienos! Pasakykite ir kitiems apie šią progą susipažinti su viešnia ir pamatyti jos rūpestingai pagamintus filmus. Rep.

Sveturgimiams Ginti Komiteto pirmininkės pareiškimas

ti kova už įstatymą, kuris draustų vėriusvėbi, praėjus tam tikram laikui, nupiliatinti bei deportuoti sveturgimius amerikiečius. Mes turime laimėti platų masinį pritarimą kovai prieš užsimoimą deportuoti Joseph Sherman, kuris šioje šalyje gyveno per 46 metus, ir prieš siekimą nupiliatinti Antaną Bimbą, kuris jau yra 72 metų amžiaus ir išbuvęs šios šalies piliečių per paskutinius 39 metus. Mes turime laimėti kovą, kad šio McCarrano įstatymo kiekviena dalis, kuri diskriminuoja sveturgimius amerikiečius ir atima iš jų pagrindines konstitucines teises, būtų panaikinta.

Mes dėkojame visiems jums, kurie padėjote Komitetui kovoti ir laimėti prieš registraciją. Jūs suteikėte mums pergalę. Mes pasitikiame, kad taip pat nuosirdžiai paremsite mus mūsų pastangose už sveturgimiu amerikiečių teises ir ateityje.

Lankėsi J. O. Kireilii iš Binghamton, N. Y.

Keletą dienų Niulorke svečiavosi Juozas ir Ona Kireilii iš Binghamtono, N. Y. Keletą dienų Niulorke svečiavosi Juozas ir Ona Kireilii iš Binghamtono, N. Y.

„La Nueva Voz“ koncertas baland. 24 d.

Sekmadienį, balandžio 24 d., Fraternal Club House salėje, 110 W. 48th Street, Manhattane, įvyks idomus koncertas. Jį ruošia ispaniškas pažangus laikraštis „La Nueva Voz“ („Naujas Balsas“), leidžiamas daugiausiai puertorikiečių darbininkų.

Programoje, be kitų, bus ispanų šokėjai, rusų choras, solistai; bus skaityta poezija — ispanų ir anglų kalbomis. Kalbės puertorikietis žurnalistas Felix Ojeda, taip pat ir domininkonas veikėjas. Bus aiškinaama padėtis Dominikonų respublikoje.

Koncerto pradžia 2 val. popiet.

Pažangioji visuomenė kviečiama dalyvauti.

Visų Tautų piknikas

New Yorko ir New Jersey organizacijos ir atskiri asmenys kviečiame dalyvauti Visų Tautų piknike camp Midvale, Wanaque, N. J., birželio 19 dieną. Amerikinis Ateiviams Ginti Komitetas

Pavykęs LDS 35-ųjų gyvavimo metinių minėjimas

Balandžio 16 d. Lietuvių Darbininkų Susivienijimo 1-oji kuopa, Brooklyne, turėjo jubiliejinį banketą paminėjimui LDS 35-ųjų savo gyvavimo metinių sukakties. Banketas buvo labai pasekmingas. Prisipildė „Laisvės“ svetainė gražia Brooklyno publika ir svečiais, atvykusiais iš toliau.

Maisto buvo daug ir gero, todėl svečiai visai neskubindami vaišinosi net kelias valandas. Tam buvo ir kita priežastis. Banketo rengėjai, veiklajam 1-osios kuopos nariui Valiui Bunkui vadovaujant, davė žavią nesudėtingą meninę programą, kuri labai patiko svečiams.

Meninę programą atliko Victor Becker ir Mildred Stensler. Viktoras dainavo, o Mildreda pianu jam akompanavo. Jiedviem pagirtinai sekėsi. Todėl jiedu taip patiko svečiams, kad svečiai beveik nenorėjo jų paleisti.

Mildred Stensler nuostabiai gražiai įgudus ir išmokus palinksminti žmones masiniai. Jau kelintą sykį ją matau, kaip ir čia, rašinant pačia nublak dainuoti, sekant dainininką, kaip Viktorą arba ją pačią, dainuojant kokia nors vikriabalse masinę dainą, kaip, navyzdžiui, „Kai iš turėjau kaimę mergelę...“ Ji savo veikliu vadovavimu taip sugirdina publiką, kad toji net „iš kailio neriasi“ ja sekdam. Labai patenkinantis pasilinksminimas. Čia pianu akompanavo Bronė Šalinaitė.

Svečiais buvo daug gražiabalsių Brooklyno Aido choro narių, kurių daugelis yra LDS pirmosios kuopos nariais. Jie kad jau užtraukė masiniai, tai buvo kuo gėrėtis.

Buvo ir geru kalbėtojų: J. Gasiūnas, R. Mizara, P. Buknys, E. Mizarienė ir A. Gilmanas. Visi gerai kalbėjo, bet man patiko geriausiai daabrtinio prezidento Gasiūno ir pirmojo LDS prezidento Mizaros kalbos.

Gasiūnas sakė, kad visos Amerikos lietuvių darbininkų nuosirdus ir teisingas pasišventimas darbo žmonių labui sutvėrė toki stiprų Lietuvių Darbininkų Susivienijimą per toki neilgą metus skaičių. Todėl Amerikos lietuviai darbininkai galėjo džiaugtis ir didžiulius LDS per visus 35-erius metus savo stiprią pašalpinę apsaugą.

Roius Mizara pasakojo, kaip jam pačiam teko sunkiai dirbti prieš 35-erius metus kartu su Elena Jaskevičiute. Juozu Kairiu ir kitais, kol buvo padėti tvirti LDS pagrindai, ant kurių LDS galėtų augti ir buiti. Daug brooklyniečių veiklių lietuvių darbininkų nrisidėjo prie tvėrimo LDS. Čia ir buvo įkurta pirmoji LDS kuopa.

Dar ir kitą interesingą faktą R. Mizara pasakė apie LDS. Jam būnant LDS prezidentu, LDS dėjo pastangas, kad Amerikos darbininkai turėtų sau Socialine Apdraudą senatvėje. Mizarą siuntė į JAV Kongresą reikalauti, kad būtų prarastas „Social Security“ įstatymas. Jo kalba yra

atspausdinta 1933 m. JAV Kongreso žurnale „Congressional Record.“

Ilsė Bimbienė užakcentavo šią jubiliejinę sueigą — didele, ilga ir gražia iška ba per visą svetainę, juodomis ir raudonomis raidėmis ant balto popieriaus, sveikindama LDS 35-ųjų metinių jubiliejumi. Jai tas darbas sekėsi taip gerai ir pavyzdinai todėl, kad ji išymiai gera artistė, dirbanti per ilgą eilę metų toje profesijoje.

Sunkiausiai ir pagirtinai čia dirbo šeiminkės ir jų pagalbininkai: Kazimė Čekauskienė, M. Jakštienė, Anna Jakštienė, J. Varesonas, J. Gužas, V. Bunkienė, N. Ventienė, P. Venta, H. Feiferienė, N. Buknienė ir V. Nevins.

Viktoras Bekeris suteikė garsiakalbius ir plokštelių muziką šokiams, kurie veikė labai gerai. LDS 1-oji kuopa jam širdingiausiai dėkoja už tokį pasitarnavimą jos svečiams.

Pirmininkavo Valys Bunkus. A. Gilman

BUVO SUSIRGUSI

Per keletą pastarųjų dienų buvo sunkiai susirgusi Ieva Mizarienė, ir dėl ligos negalėjo dalyvauti Moterų klubo, kurio ji pirmininkė, susirinkime praėjusį trečiądienį.

IVYKO GAISRAS ŽYDŲ BIBLIOTEKOJE

New Yorkas. — Balandžio 18 diena įvyko gaisras Jewish Theological Seminary of Amerika bibliotekoje. Gaisras prasidėjo ant 10-to aukšto. Sakoma, kad sudegė arba buvo sugadinta apie 200,000 tomų knygų.

Aido choro garbės nariai

Šiuo paskutiniu metu dar užsimokėjo Aido choro duokles šie: D. Mažilis, Juozas Weiss, Mary Kalvaitienė ir Ona Černevičienė. Visi jie per ilgus metus remia chora. Choro vardu tariu širdingą jiems acū!

Jonas Juška

Demokratams už karo baigimą

Ann Arbor, Mich. — Čionai demokratams 120 balsų prieš 33 priėmė rezoliuciją, kurią pasiuntė prez. Johnsonui.

Jie reikalauja tuojau su laikyti bombardavimus Vietname, kurie gali iššaukti pasaulinį karą.

Demokratams reikalauja sušaukti taikos reikalais konferenciją, kurioje dalyvautų ir Pietų Vietnamo Liaudies išsilaisvinimo frontas. Jie reikalauja, kad iš indokinų būtų atšaukta visos svetimų valstybių militarinės jėgos, kaip Zenevoje buvo susitarta 1954 metais.

New Yorkas. — Balandžio 11 d. 1965 metais prės-kovo vandens patalpose buvo 41% jų įtalpos, 1966 metais jau yra 73 procentai.